

บทที่ ๓

การจำแนกคำ

เรื่องนี้ที่จริงถือกันว่าไม่สำคัญนักสำหรับภาษาไทยที่คำคำเดียว อาจทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เช่น เป็นนาม กริยา และคุณศัพท์ อย่าง คำเป็นคุณศัพท์ก็ได้ เป็นกริยาก็ได้ เป็นนามเรียกชื่อคนก็ได้ และจะ กำหนดรู้ได้ว่า คำ เป็นคำชนิดใด ทำหน้าที่อะไร ก็ด้วยดูตำแหน่ง ในประโยคถ้าอยู่หน้ากริยา เช่น *ตัวมา ตัว* เป็นนามทำกริยา "มา" ถ้ามาหลังคำนาม เช่น *เสื้อตัว ตัว* เป็นคุณศัพท์ขยายเสื้อ ถ้ามาหลังผู้ ทำและมีกรรมตามมา เช่น *คนตัวนา ตัว* เป็นกริยา แต่ด้วยเหตุที่เรา เคยคุ้นกับแบบแผนที่กำหนดคำเป็นชนิดต่างๆ มานานแล้ว ทั้งยังมีความ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่องคำในฐานะที่ทำหน้าที่ต่างๆ ในประโยคอยู่ บ้าง จึงนำเรื่องนี้มากล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย แต่จะมุ่งถึงความหมายและ การใช้ของคำที่ทำหน้าที่ต่างๆ ยิ่งกว่าอื่น

มีผู้กล่าวว่า ถ้าเทียบภาษาไทยกับภาษาคำโดดอื่นๆ ที่เขาไม่ถือ หน้าที่ของคำเป็นสำคัญ คำที่ใช้ในภาษาไทยควรจะแบ่งได้เป็น ๓ พวกเท่านั้น คือ

๑. พวกที่เป็นคำสำคัญของประโยค ได้แก่ นาม ที่ใช้เรียกชื่อ สิ่งต่างๆ *สรรพนาม* ใช้แทนนามที่ไม่ได้ออกชื่อ และกริยาที่เป็นคำสำคัญ ที่สุด ประโยคอาจมีกริยาเพียงคำเดียว ก็ทำให้ความเป็นที่เข้าใจได้ เช่น *ไป* (หรือ *ไป*) แต่ถ้ามีนามคำเดียว เช่น ผู้พูดพูดออกมาว่า *ข้าว* ผู้ฟังย่อมจะต้องถามออกมาว่า "ข้าว ทำไม เป็นอะไร" เพราะ *ข้าว* คำเดียวไม่อาจสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้ตามที่ผู้พูดต้องการ
๒. พวกที่เป็นคำช่วย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญรองลงมา ถ้าใช้ก็ ทำให้ความหมายชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่มีคำ ชื่อนั้นก็พอทำให้

เข้าใจได้ คำเหล่านี้ได้แก่คำบุพบท และคำลงท้ายประโยค

ฉะนั้น ถ้าจะแบ่งคำตามความสำคัญมากสำคัญน้อย ควรจะแบ่งดังนี้

๑. คำนาม

คำนามคือคำที่เรียกชื่อสิ่งต่างๆ ทั้งมีชีวิต เช่น คน หมา แมว และไม่มีชีวิต เช่น โต๊ะ ปากกา บ้าน ทั้งเป็นชื่อทั่วไป เช่น ที่กล่าวข้างต้น และเป็นชื่อเฉพาะ เช่น กุหลาบ กล้วยไม้ บางที่ยังมีชื่อเฉพาะลงไปอีก เป็นชนิดย่อย เป็นกุหลาบหน กล้วยไม้ดิน เพื่อให้เข้าใจแน่นอนว่าเป็นชนิดนั้นๆ ชื่อบางชื่อที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะหมายเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ เช่น บันไดเลื่อน (บันไดที่เลื่อนไปได้เองด้วยไฟฟ้า) แก้วไฟ (ที่ใช้ประหารชีวิตคน) ก็อาจจะนับเป็นชื่อเฉพาะได้

คำนามทำหน้าที่ในประโยคได้ต่างๆ ดังนี้

หน้าที่คำนาม

๑. เป็นผู้ทำกริยาหรือที่เรียกประธาน เช่น *เสื่อมา*
๒. เป็นผู้ถูก เช่น *เสื่อตะครุบเหยื่อ*
๓. ขยายผู้ทำ เช่น *ครูใหญ่พาติเชอลาออก*
๔. ขยายผู้ถูก เช่น *ฉันเห็นเด็กชุ่มคนใช้เชอ*
๕. เสริมความให้สมบูรณ์ เช่น *เขายังเป็นเด็ก*
๖. เป็นลักษณนามทั้งที่กำหนดไว้เฉพาะ เช่น *หลัง สำหรับ เรือ* และ *เรือ* สำหรับ *นาฬิกา* กับที่ใช้ตามนามที่มาข้างหน้า เพราะไม่มีลักษณนามสำหรับคำนั้นๆ เช่น *ห้องหลายห้อง ปากยาว เดี่ยว*

คำที่ทำหน้าที่ได้อย่างนามดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะเป็นคำนามที่กำหนดไว้แต่ดั้งเดิมแล้ว ก็ยังอาจมีคำอื่นๆ ทำหน้าที่ได้เช่นเดียวกับนาม

คำที่ทำหน้าที่อย่างนาม มีดังนี้คือ

๑. คำเดิยว เช่น พ่อ แม่ หัวหน้า และยังมีคำบาลีสันสกฤตที่ยืมมาใช้เช่น เมตตากรุณา กรรม บุญ บาป ฯลฯ
๒. คำซ้อน เช่น หน้าตา ท่าที่ รูปร่าง

๓. คำประสม เช่น ไฟฟ้า รถยนต์ เรือบิน
 ๔. คำซ้ำ เช่น หนุ่มๆ สาวๆ เด็กๆ
 ๕. คำวิเศษณ์ เช่น ดี ชั่ว ช้า นาน ดังใช้ว่า
 ชั่วเป็นการนานเป็นคุณ
 ๖. คำกริยา เช่น หายดีกว่านอน นอนดีกว่านั่ง

เพศ พจน์ การก คือ การบอกว่าชื่อที่กล่าวนั้นเป็นหญิงหรือชาย ถ้าเป็นสิ่งมีชีวิต บอกว่ามีจำนวนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่ง และบอกว่าคุณนามนั้นๆ เกี่ยวข้องกับคำใดในฐานะใดในประโยค

เรื่องเช่นนี้ ถ้าจะถือว่าไม่สำคัญในภาษาไทยก็ได้ เพราะเวลาพูดไม่มีผู้ใดคำนึงถึง ถึงกับจะกล่าวระบุงไปให้ชัดเจน นอกเสียจากผู้ฟังจะสนใจถาม เช่น เพื่อนมาหา คำ *เพื่อน* ไม่ได้บอกให้รู้เลยว่า เป็นหญิงหรือชาย มีจำนวนเท่าไร ฉะนั้นถ้าจะว่าภาษาไทยพูดง่าย สะดวก ก็นับว่าสะดวกมาก แต่ถ้าจะว่าฟังยาก ก็นับว่ายากไม่น้อย ที่ผู้ฟังจะต้องคิดเอาเอง แต่ถ้าผู้พูดต้องการจะแสดงเพศพจน์ให้รู้ด้วยก็พอทำได้ดังนี้คือ

การแสดงเพศ

๑. ใช้คำที่มีความหมายบอกเพศว่าเป็นหญิงหรือชายแจ่มแจ้งอยู่ในตัวแล้ว มีทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและที่กำหนดได้ตามหน้าที่จำกัดเฉพาะเพศ

เพศชาย ได้แก่ พ่อ ปู่ ลุง ตา เขย พระ เณร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ชาย หนุ่ม

เพศหญิง ได้แก่ แม่ ย่า ป้า สะใภ้ ยาย ซี่ หญิง สาว

๒. ใช้คำแสดงเพศหญิงชายประกอบคำ นำ อา ลูก หลาน หลาน ทวด ครู อาจารย์ เด็ก นักเรียน ญาติ ฯลฯ เป็นคำรวมใช้หมายได้ทั้งหญิงและชาย แต่ถ้าต้องการระบุให้แน่ว่าเป็นหญิงหรือชายก็ใช้คำ *หญิง ชาย บ่าว สาว เขย สะใภ้* หรือ *ตัวผู้ ตัวเมีย* สำหรับสัตว์ประสมเข้าข้างท้ายคำ ในลักษณะคำประสม เช่น *น้ำสาว ลูกสาว หลานสาว ลูกเขย ลูกสะใภ้ อาจารย์หญิง อาจารย์ชาย เด็กหญิง เด็กชาย เจ้าบ่าว เจ้าสาว* บางทีก็ใช้ *ผู้หญิง ผู้ชาย* เพื่อให้ฟังชัดเจนขึ้นเช่น *ญาติผู้หญิง ญาติผู้ชาย* คำที่มาประสมบอกเพศ เมื่อใช้แล้วฟังก็มีเพศอยู่ในตัวเป็นคำที่มีความหมายในภาษา เช่น *หญิงมา มากกว่าชาย ลูกหมามีตัวผู้* ๓ *ตัวเมีย* ๒ ทั้งนี้นอกจาก *บ่าว* ที่

ความหมายกลายเป็นหมายถึง *ทาส* เสียแล้วโดยไม่จำกัดเพศ คำที่สร้างใหม่ในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้วิธีแสดงเพศแบบนี้อยู่มากเมื่อต้องการระบุเพศ เช่น พนักงานหญิง พนักงานชาย แต่บางทีระบุเพียงเพศใดเพศเดียว เพราะอีกเพศหนึ่งเป็นที่รู้จักอยู่แล้ว เช่น สมุหบัญชี โดยมากเป็นชายหากมีที่เป็นหญิง จึงจะระบุไว้ว่า สมุหบัญชีหญิง

คำ *นาย* *นาง* อาจแสดงเพศได้ แต่ใช้หน้าชื่อ แทนที่จะอยู่ข้างท้าย ที่ใช้หน้าคำบอกอาชีพหรือหน้าที่ก็มี เช่น *นายแพทย์* *นางพยาบาล* แต่เมื่อมีผู้หญิงเป็นแพทย์ ผู้ชายเป็นพยาบาล ก็เติม *หญิง* ลงท้ายคำแพทย์ และเติม *บุรุษ* หน้าคำพยาบาล และคำ *นายกับนาง* ก็ต้องตัดออก

การแสดงพจน์

๑. ใช้คำบอกจำนวนหนึ่งหรือจำนวนมากกว่าหนึ่งอยู่ในตัว

คำบอกจำนวนหนึ่ง (เอกพจน์) ได้แก่ (คน) โสัด (คน) เดียวหนึ่ง (อย่างหนึ่งในกลุ่ม)

คำบอกจำนวนมากกว่าหนึ่ง (พหูพจน์) ได้แก่ คู่ (จำนวนสองที่กำหนดไว้เป็นชุด) กลุ่ม หมู่ ฝูง พวก โขลง คำที่ใช้กับสัตว์โดยเฉพาะคือ *โขลง* สำหรับช้าง *ฝูง* สำหรับทั่วไป แต่บางทีก็มาใช้กับคนเป็น ฝูงคน ฝูงชน คำ *ฝูง* *กลุ่ม* ถ้าแยกออกจะเห็นว่า ต้องมีจำนวนมากกว่าสองขึ้นไป คน ๒ คนเดินไปด้วยกัน ไม่เรียกว่าเดินเป็นกลุ่ม คนกลุ่มหนึ่งต้องมี ๓ คนขึ้นไป

๒. ใช้วิธีต่างๆ บอกพหูพจน์ คือ

ก. ใช้คำขยาย มาก มากมาย หลาย หรือคำบอกจำนวนนับ สอง สาม ฯลฯ

ข. ใช้คำซ้ำ เช่น เต็มๆ หนุ่มๆ สาวๆ

การแสดงการกหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างคำในประโยค

เราไม่มีวิธีอื่นใดบอกให้รู้ได้นอกจากเรียงลำดับคำให้ถูกต้องตามตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวแล้ว แต่ด้วยเหตุที่คำนามที่เป็นประธานหรือกรรมอาจเปลี่ยนที่ไปได้ คือ ประธานไปอยู่หลังกรรม กรรมมาอยู่หน้ากริยาได้ถ้าต้องการเน้น ฉะนั้นต้องฟังให้ดีว่าคำที่ได้ยินเป็นประธานหรือกรรมกันแน่ เช่น *แมลงพวกนี้จับได้ในเวลากลางคืน*

๒. คำสรรพนาม

คำสรรพนามคือคำที่ใช้แทนนาม เพื่อจะได้ไม่ต้องกล่าวค่านามซ้ำๆ กัน เท่าที่กำหนดไว้สรรพนามมีหลายชนิดด้วยกัน ดังนี้

ก. สรรพนามที่ใช้ในการพูดจากัน (เรียก *บุรุษสรรพนาม*) ได้แก่ ฉัน มัน เรา เขา ท่าน

ข. สรรพนามที่บอกความเฉพาะเจาะจง (เรียก *นิยมนามสรรพนาม*) ได้แก่ นี่ นั้น โน้น นี่ นั้น โน้น

ค. สรรพนามบอกความไม่เฉพาะเจาะจง (เรียก *อนิยมนามสรรพนาม*) ได้แก่ ใด อะไร ไหน ใคร

ง. สรรพนามบอกคำถาม (เรียก *พจน์สรรพนาม*) ได้แก่ ใด อะไร ไหน ใคร

จ. สรรพนามบอกความแบ่งแยกเป็นส่วนๆ (เรียก *วิภาคสรรพนาม*) ได้แก่ ต่าง บ้าง กัน

ฉ. สรรพนามเชื่อมประโยค (เรียก *ประพันธสรรพนาม*) ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน

หน้าที่สรรพนาม

๑. เป็นผู้ทำกริยา เช่น *เขามาแล้ว*

๒. เป็นผู้ถูก เช่น *เราเห็นเขาแล้ว*

๓. เสริมความให้สมบูรณ์ เช่น *เขาเป็นใคร*

๔. เชื่อมประโยคเฉพาะคำ ที่ ซึ่ง อัน เช่น *คนที่เธอเห็นเป็นเพื่อนฉัน*

๕. ขยายค่านามเพื่อนั้น ทั้งที่ค่านามนั้นเป็นผู้ทำและผู้ถูก เช่น *อาจารย์ท้วมให้หาเธอ เธอไปหาอาจารย์ท้วมเถอะ*

คำสรรพนามนอกจากจะทำหน้าที่ในประโยคดังกล่าวข้างต้นก็ยังแสดงคำถามหรือบอกความไม่เฉพาะเจาะจง หรือแบ่งแยกตามแต่ชนิดของสรรพนามแต่ละคำ ดังนี้

ก. สรรพนามที่ใช้ในการพูดจากัน ถึงแม้คำที่กำหนดขึ้นใช้เพื่อการนี้จะมีไม่มากคำนั้นก็ตาม แต่ก็มิวิธียิ่งยากเพราะสรรพนามเหล่านี้จะต้องใช้ต่างกันไปตามเพศ พจน์ และฐานะทั้งของผู้พูดและผู้ฟัง จึงแบ่งเป็น

๑) คำแทนชื่อผู้พูดเอง (บุรุษที่ ๑)

ที่เป็นเอกพจน์ เพศหญิง ใช้ว่า ฉัน ดิฉัน อีฉัน หม่อมฉัน ทั้งนี้ แล้วแต่ผู้พูดด้วยว่ามีฐานะอย่างไร สูงกว่าหรือต่ำกว่าผู้พูด

ที่เป็นเอกพจน์ เพศชาย ใช้ว่า ฉัน ผม กระผม กระหม่อม
เกล้ากระหม่อม แต่ละคำแล้วแต่ผู้ที่พูดด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนที่เป็นพหูพจน์นั้น มีคำ เรว ใช้ได้ทั้ง ๒ เพศ แต่ไม่นิยม
ใช้พูดกับผู้ใหญ่ นอกจากจะใช้แทนคนกลุ่มใหญ่ว่า พวกเรว ทั้งนี้เห็นจะ
เป็นเพราะไปใช้ เรว แทนผู้ที่พูดด้วย (บุรุษที่ ๒) อันแสดงว่าผู้พูด
เหนือกว่าเสียแล้ว จึงไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในฐานะเป็นบุรุษที่ ๑
พหูพจน์ บางคนใช้ว่า พวกดิฉัน พวกกระผม บางคนใช้ เรว เป็น
เอกพจน์แทนตัวผู้พูดเองก็มี เมื่อเวลาพูดกับคนที่สนิทกัน เสมอกัน

นอกจากใช้คำสรรพนามแทนชื่อผู้พูดเองแล้ว ยังอาจใช้คำนาม
อื่นๆ แทนตัวผู้พูดได้อีกด้วย โดยมากเพื่อแสดงความสนิทสนมรักใคร่

ใช้ตำแหน่งเครือญาติแทนตัวผู้พูด ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง ลูก
หลาน ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย

ใช้ตำแหน่งในการงานแทนตัวผู้พูด ได้แก่ ครู อาจารย์ หัวหน้า

ใช้ชื่อผู้พูดทั้งชื่อเล่นชื่อจริงแทนตัวผู้พูด เช่น ตี๋ ต้อย นุช นันท์
(ถ้าเป็นชื่อจริงมักตัดให้เหลือเพียงพยางค์ใดพยางค์เดียว)

นอกจากนี้ยังมีคำพระภิกษุใช้คือ อาตมา หรือ อาตมภาพ คำ
ข้าพเจ้า ใช้เวลาพูดเป็นทางการในการพูดในที่สาธารณะ ในภาษา
เขียนใช้ได้ทั้งหญิงและชาย

คำที่ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย (บุรุษที่ ๒)

ที่เป็นเพศหญิง ได้แก่ เธอ ท่าน คุณ ฝ่าพระบาท เสด็จ หล่อน
เจ้า

ที่เป็นเพศชาย ได้แก่ เธอ ท่าน คุณ ใต้เท้า ฝ่าพระบาท
เสด็จ เจ้า

คำบางคำไม่ได้ใช้ทั่วไป เช่น หล่อน เจ้า ท่าน ที่ใช้เป็น
ธรรมดาเห็นจะได้แก่ คุณ และ เธอ

คำ ท่าน เธอ คุณ อาจใช้ได้ทั้งบุรุษที่ ๒ และที่ ๓ คือ
ผู้ที่พูดด้วยกับผู้ที่พูดถึง โดยเฉพาะเมื่อพูดด้วยความยกย่อง ซึ่งทำให้
เข้าใจยากว่าหมายถึงผู้ใดแน่ เช่น เธอทำไมไม่มาด้วย ถ้าไม่ได้
ยินความตอนต้นผู้ฟังคงเข้าใจว่าหมายถึงตน ส่วน ท่าน ใช้กับผู้
เราเคารพ เช่น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เหนือกว่า ทั้งขณะที่พูดด้วย

และพูดถึงด้วยความเคารพยกย่อง ส่วน *คุณ* ที่ใช้เป็นบุรุษที่ ๓ มักหมายถึง *นาย* บางที่หมายถึง *สามี* ไม่ได้ใช้ทั่วไป

นอกจากใช้คำสรรพนามยังอาจใช้คำนามอื่นๆ แทนสรรพนามได้คือ

ใช้เรียกตำแหน่งเครือญาติแทน ได้แก่ ลูก หลาน น้อง พี่ ลุง ป้า น้า อา (บางทีใส่ชื่อกำกับไว้ด้วย เพื่อให้รู้แน่ๆ หมายถึงใครคนไหน) พ่อแม่ หรือคุณพ่อคุณแม่ เพื่อแสดงการยกย่อง บางทีไม่ใช่ญาติกันหากแต่อายุมากกว่า ก็นิยมเรียกขานว่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า พี่ แต่ไม่มีเรียกว่า ปู่ ย่า

ใช้เรียกตำแหน่งหน้าที่แทน เช่น อาจารย์ อาจารย์ใหญ่ ครู คุณครู หัวหน้า หัวหน้ากอง (มักใช้ *ท้าว* นำหน้าเพื่อแสดงความยกย่อง)

ใช้เรียกบรรดาศักดิ์แทน เช่น ท่านขุน คุณหลวง คุณพระ เจ้าคุณ คุณหญิง (แต่ผู้น้อยมักใช้ *ใต้เท้า* หรือ *ท้าว* แทน)

ใช้เรียกชื่อตัวแทน ถ้าเป็นผู้ใหญ่พูดกับเด็กก็เรียกเพียงชื่อเท่านั้นแต่บางทีอาจมีคำ *แม่* หรือ *พ่อ* นำหน้าชื่อด้วยเพื่อให้น่าฟัง ถ้าผู้พูดด้วยเหนือกว่า ก็ใช้ *คุณ* นำหน้าชื่อ

คำที่ใช้แทนผู้ที่พูดถึง (บุรุษที่ ๓)

สรรพนามที่ใช้เป็นบุรุษที่ ๓ มีแต่ *เขา* *มัน* *ท่าน* *แก* นอกนั้นมักใช้เอ่ยชื่อเสียโดยมาก ถ้าอยู่ในที่ที่จำเป็นต้องกล่าวคำติงาม เช่นต่อหน้าผู้ใหญ่ มักมีคำ *คุณ* *พ่อ* *แม่* *นาย* *นาง* *นางสาว* นำหน้าชื่อให้สมแก่โอกาสด้วย

คำ *เขา* *มัน* *ท่าน* *แก* มีที่ใช้ต่างๆ กันออกไป ดังนี้

เขา หมายถึง บุคคลคนเดียว (ต่างกับภาษาไทยใหญ่ ที่ *เขา* หมายถึง คนหลายคน แต่ *มัน* คือคนคนเดียว) ใช้ได้ทั้งชายและหญิง แต่ไม่สันทนใช้นัก โดยเฉพาะในภาษาไทยเขียน เช่น นายเคนเนดีที่ถูกลอบทำร้าย *เขา* เพียงประธานาธิบดีได้ไม่นานเลย ถ้าเป็นผู้ใหญ่พูดถึงผู้ใหญ่ก็ถือว่าดีเสมอ เช่น ลูกพูดถึงพ่อว่า พ่อออกไปข้างนอกนานแล้วเมื่อไหร่ *เขา* จะกลับสักทีนะ แสดงว่าลูกไม่ได้นับถือพ่อมากนัก

เขา อาจหมายถึง คนอื่น ได้ด้วย เช่น ที่ใช้เป็นคำข้อนว่า ถือ *เขา* ถือเรา หรือที่ว่า ว่าแต่ *เขา* วิเหนาเป็นเอง บางทีก็หมายถึง ผู้ที่ไม่รู้ชื่อ หรือไม่อยากจะระบุชื่อ เช่น *เขา* บอกมาว่า *เขา* พูดกัน

ว่า เป็นบุคคลคนเดียวก็ได้ หลายคนก็ได้

นอกจากนี้ *เขา* ยังใช้ขยายนามข้างหน้าให้ฟังสนิทเป็นกันเองขึ้นอีกด้วย เช่น

เด็กๆ *เขา* ออกไปข้างนอกกันหมด

พวกผู้หญิง*เขา* จะไปไหนของเขานะ

แต่ถ้าหากผู้ที่พูดถึงเป็นผู้ใหญ่กว่า เป็นผู้อันควรเคารพนับถือ การใช้ *เขา* ทำนองนี้ เช่น พ่อ*เขา* อาจารย์*เขา* ถือเป็นการตีเสมอเช่นเดียวกัน

เขา อาจใช้เป็นบุรุษที่ ๑ แทนตัวผู้พูดเองก็ได้ ใช้ได้ทั้งหญิงและชาย แต่ใช้กับผู้ที่สนิทกันเท่านั้น

มัน ใช้แทนผู้ที่พูดถึงที่ต่ำกว่าผู้พูด โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ใช่ เป็นที่ถูกใจกันนัก แต่บางคนใช้ *มัน* ด้วยความถือสนิท เมื่อผู้นั้นเป็นลูกศิษย์ ลูกน้อง คนสนิท ที่ใช้ทั่วๆ ไปมักใช้หมายถึง เด็ก สัตว์ และสิ่งของ เช่น *มัน* หายไปแล้ว *มัน* อาจหมายถึง เด็ก หมา ข้าวของเงินทองอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วแต่ความแวดล้อม

มัน อาจใช้อีกลักษณะหนึ่งได้ คือไม่ได้หมายถึงบุคคลผู้ใด แต่หมายถึงเรื่องที่กำลังกล่าวมาแล้วข้างต้น หรือที่ยังไม่ได้กล่าวถึง จะกล่าวต่อไป เช่น ผู้พูดพูดว่า *มัน* น่ากลุ้มใจจริง ผู้ฟังจะต้องถามว่า กลุ้มใจเรื่องอะไร ผู้พูดจะตอบว่า กลุ้มเรื่องลูกเจ็บออกๆ แอดๆ คำ *มัน* จึงแทนเรื่องที่กล่าวนั้นเอง หรือบางทีก็อาจจะหมายถึงข้อความที่ตามมา เช่น *มัน* เป็นการยากที่จะกล่าวว่า... (ตั้งที่แปลจากคำ it ในภาษาอังกฤษ) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับข้อความว่า "ที่จะกล่าวว่า... เป็นการยาก" *มัน* จึงแทนข้อความข้างท้าย

มัน ใช้ขยายนามได้เช่นเดียวกับ *เขา* เพื่อเน้นข้อความ แต่ก็ เป็นคำที่ไม่ได้แสดงความนิชมินดีนัก เช่น

เพื่อนๆ *มัน* จะไปเที่ยวกัน

คน*มัน* ไม่ค่อยมีเงินซื้อของกันนัก

แต่บางที*มัน* ที่ขยายนามในลักษณะนี้ ใช้เพื่อไม่ให้เสียงระหว่างคำสองคำขาดจากกัน เพราะในที่บางแห่งจะมีช่วงจังหวะเว้นห่าง คำ *มัน* อาจช่วยทำให้คำสองคำเนื่องกัน ทำให้เห็นความหมายที่ต่างกัน ได้ชัด เช่น *เสื้อ* หุด ถ้าพูดรวบเสียง คำต้นเสียงไม่หนักเท่าคำท้าย ย่อมหมายความว่าเสื้อตัวนั้นมีขนาดเล็กกว่าเดิมไปแล้ว เป็นลักษณะของเสื้อขณะนั้น แต่ถ้าพูด *เสื้อ* หุด เสียงหนักทั้งที่ *เสื้อ* กับ *หุด* และ

มีช่วงจังหวะเว้นระหว่างคำทั้งสองย่อมหมาว่า เสื่ออยู่ในภาวะหดตัว ถ้าใช้ *มัน* เป็น เสื่อ*มัน*หด ย่อมช่วยให้เข้าใจความหมายง่ายขึ้น พุดถนัดขึ้น แต่ถ้าไม่พุด *มัน* เต็มๆ คำ เสื่ออาจกลายเป็น *มัน* หรือ *มัน* ไปได้

แก กับ *ท้าว* ใช้ได้อย่าง *เขา* กับ *มัน* *แก* ที่เป็นบุรุษที่ ๓ เป็นคำที่แสดงว่าไม่เคารพนับถือนัก มักหมายถึงบุคคลน่าเวทนา เช่น ยายแก่*แก*ตาบอด *แก*เดินมาทางนี้แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นคำที่ หมายถึงบุคคลผู้นั้นเอง หรือขยายคำอื่น คำ *แก* ย่อมใช้หมายถึง บุคคลมีลักษณะดังกล่าว การใช้ อาจารย์*แก* แม่*แก* จึงมุ่งไปใน ทางน่าสมเพชมากกว่าน่านับถือ แต่ถ้าใช้กับเด็กเล็กๆ เช่น ลูกจัน *แก*ไม่ชอบกินอะไร กลับเป็นการแสดงความเอ็นดูรักใคร่

ท้าว ใช้ได้ทั้งผู้ที่ถูกถึงและขยายคำอื่นในลักษณะที่แสดงว่า เคารพนับถือ เช่น อาจารย์*ท้าว*กลับไปแล้ว แต่*ท้าว*ว่าจะกลับมาอีก

นอกจากใช้บุรุษสรรพนามที่ใช้ในการพูดจากันแทนผู้ที่พูดถึง อัน ได้แก่ *เขา* *มัน* *ท้าว* *แก* ดังกล่าวแล้ว ก็ยังอาจใช้สรรพนามอีกชนิด หนึ่งที่เรียก*นิยมสรรพนาม*แทนก็ได้ สรรพนามชนิดนี้ได้แก่คำ *นี้* *นี้* *นั่น* *นั่น* เช่น เลื่อน*นั่น*มาซิ เอา*นี้*ไป ขน*นั่น*มา ที่ที่ใช้ *นี้* *นั่น* *โน่น* อาจ ใช้ *มัน* แทนได้ หากแต่ความไม่เจาะจงเท่า เพราะผู้ฟังจะไม่รู้ว่าผู้ พุดหมายถึง *มัน*ไหน แทนของชิ้นไหน อยู่ใกล้หรือไกล จะกล่าว ละเอียตในหัวข้อต่อไป

๓. สรรพนามที่บอกความเฉพาะเจาะจง ได้แก่คำ *นี้* *นั่น* *โน่น* *นั่น* *โน่น* คำทั้งหมดนี้ใช้แทนสิ่งที่พูดถึง อะไรก็ได้เพราะไม่ได้ระบุ ชื่อในขณะนั้น อาจเป็น เสื่อ บ้าน กุระ เรือราว โรงเรียน ฯลฯ จะรู้ว่าหมายถึงอะไรก็ต้องดูความที่มาข้างหน้า เช่น *นั่น*ท่าแล้วหรือ ยัง *นี้*จะให้ฉันทำอย่างไร

คำ *นั่น* กับ *นี้* ใช้ต่างกันตรงระยะใกล้หรือไกล *นั่น* หมายถึงสิ่งที่อยู่ไกลตัว เรื่องที่เกิดก่อน *นั่น*ท่าแล้วหรือยัง *นั่น* อาจ หมายถึงคนที่รับมอบหมายไปก่อนหน้านี้ก็ได้ ส่วน *นี้* หมายถึงสิ่งที่ อยู่ใกล้ตัว เรื่องที่เกิดเฉพาะหน้า

คำ *นั่น* *นั่น* *นี้* *นี้* มีที่ใช้ต่างกัน ตามธรรมเนียมการใช้ *นั่น* กับ *นี้* มากกว่า *นั่น* กับ *นี้* คำ *นั่น* *นี้* เจาะจงน้อยกว่า *นั่น* *นี้* *นั่น* *นี้* แทนของอะไรก็ได้ สุดแต่ใกล้ตัวหรือไกลตัว แต่ *นั่น* *นี้* ต้องเจาะจงลงไปว่าของนั้นคืออะไร เช่น *นี้*เอาไหม ของอาจมี

มากกว่าหนึ่ง ถ้า *มี* เอาใหม่ ของอาจมีเพียงหนึ่ง

สรรพนามชนิดนี้ ที่เรียก*นิยมนสรรพนาม* ทำหน้าที่ได้หลายอย่าง คือ

๑. เป็นผู้ทำ เช่น *มัน* เป็นอะไรไป
๒. เป็นผู้ถูก เช่น ทียบ*มัน* ให้หน่อย
๓. คำร้องเรียกให้สนใจดู ตั้งใจฟัง เช่น *นี่* ดูอะไรนะ *มัน* จะไปไหน (ในที่นี้ใช้ *มัน* *นี่* ไม่ได้)

นอกจากนี้ *มัน* กับ *นี่* ยังสร้างคำขึ้นใหม่ ได้แก่ *มันแน่* *มันแน่ะ* *มันซี* *มันแหละ* *นี่ซี* *นี่แหละ* ซึ่งใช้เป็นอุทานโดยมาก แต่ละคำก็หมายอย่างหนึ่งๆ ต่างกันไป คือ

มันแน่ ใช้เป็นคำอุทานแสดงว่า เห็นแล้ว อาจเห็นตัวอย่างเล่นซ้อหนว หรือเห็นการกระทำอย่าง เด็กขโมยขนม ผู้ใหญ่จับตัวได้

มันแน่ะ เป็นคำขี้บอกที่ตั้งหรือตำแหน่งของสิ่งที่ต้องการ
มันซี *มันไง* *มันเป็นไร* ใช้เป็นคำอุทานสำคัญว่าจริงอย่างปากว่า พูดแล้วไม่ผิด

มันแหละ ใช้เป็นคำเน้นอย่าง *ก็เดี๋ยว* ไม่ใช่อย่างอื่น
นี่ซี ใช้เป็นคำอุทานแสดงว่า จริงดังคาด และเพราะเหตุนี้...
เงินจึง...

นี่แหละ ใช้เป็นคำเน้นเช่นเดียวกับ *มันแหละ* ต่างกันก็แต่ *มันแหละ* ไม่เจาะจงเท่า *นี่แหละ* เจาะจงว่าหมายถึงอย่างไรอย่าง เดียวแต่ *มันแหละ* กล่าวลอยๆ โดยไม่ระบุว่าเป็นเรื่องอะไร

ด. สรรพนามที่บอกความไม่เจาะจง ได้แก่ คำ *ใคร* *อะไร* *ใด* *ไหน*

ง. สรรพนามที่บอกคำถาม ได้แก่ *ใคร* *อะไร* *ใด* *ไหน*
เห็นได้ชัดว่า คำสรรพนามทั้ง ๓ ชนิดนี้ใช้คำชุดเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คำ *ใด* *อะไร* *ไหน* *ใคร* ทำหน้าที่เป็นสรรพนามได้ ๓ ชนิดคือ เป็นคำถามก็ได้ ไม่ใช่ก็ได้ ถ้าไม่ดูความแวดล้อม บางทีก็เข้าใจยาก

หน้าที่ของสรรพนามทั้ง ๓ ชนิดนี้

๑. เป็นผู้ทำ ที่เป็นคำถาม เช่น *อะไรดี* *ใครมา*
ไหนสวยกว่ากัน
ที่ไม่ใช่คำถาม เช่น *อะไรก็ดี* *ใครมาก็มา*

๒. เป็นผู้ถูก ที่เป็นคำถาม

ที่ไม่ใช่คำถาม

๓. เสริมความให้สมบูรณ์

ที่เป็นคำถาม

ที่ไม่ใช่คำถาม

ไหนสวยก็เลือกนั้น

เช่น ทำอะไร ชอบใคร

อยากได้ไหนละ

เช่น ทำอะไรก็ได้

ไม่เห็นชอบใคร

ไหนก็ไม่อยากได้

เช่น เขาเป็นอะไร

เขาคือใคร

เช่น เขาเป็นอะไรก็ตาม

เขาคือใครก็ไม่กลัว

อะไร กับ ไหน ถ้าพิจารณาเรื่องเสียง อะไร ไหน กับ ใด น่าจะเป็นคำคำเดียวกันมา เพราะ ร หรือ ล กับ น ด มีที่เกิดเสียงใกล้เคียงกัน เสียงกลายกันไปได้และใช้สับกันได้ คำ ใด ที่ใช้เป็นสรรพนามบอกคำถามไม่ค่อยมีที่ใช้ (มีแต่ที่ขยายนามเป็น อย่างใด อันใด คนใด เท่าใด มีความเท่ากับ อะไร บ้าง ไหน บ้าง คือ อย่างใด เท่ากับ อย่างไร อย่างไหน วันใด เท่ากับ วันไหน วันอะไร คนใด เท่ากับ คนไหน เท่าใด เท่ากับ เท่าไร เท่าไหน) จึงจะพิจารณาแต่ อะไร กับ ไหน โดยเฉพาะที่เป็นคำถาม อะไร ใช้ถามถึงสิ่งที่ไม่รู้ ไม่รู้จัก ไม่ปรากฏชื่อ ระบุชื่อไม่ได้ ส่วน ไหน ใช้ถามถึงสิ่งที่ไม่ปรากฏชื่อ ออกชื่อไม่ถูก คล้ายกันกับอะไร แต่ก็ยังใช้ต่างกัน คือ อะไร อาจไม่รู้เลยว่าสิ่งนั้นเป็นอะไร แต่ ไหน อาจรู้แล้ว แต่ตัดสินใจไม่ได้ว่าเลือกอย่างไรดี เช่น อะไรดี กับ ไหนดี ไหนดี อาจมองไว้เพื่อเลือกสองสามอย่างแล้ว แต่ อะไรดี ยังไม่ได้หมายความว่า เพียงแต่มองๆ ทั้งนี้นอกจาก ที่ไหน หรือ ไหน ไหน สถานที่ที่ไปยังไม่ออกชื่อออกมา

ใคร ถ้าถือว่า ไร กับ ใด เป็นคำเดียวกัน คนใด คือ คนไร คำว่า ใคร ก็คงเป็นคำเดียวกับ คนไร นั่นเอง คำ ใคร จึงขยาย คน เป็น คนใคร ไม่ได้ เช่นเดียวกับ อะไร ขยาย อัน เป็นอันอะไร ไม่ได้ เพราะกล่าวว่า อะไร มาจาก อันไร อยู่แล้ว

ใคร ใช้ถามถึงบุคคลที่ไม่ปรากฏชื่อ ยังไม่เป็นที่รู้จัก

ใคร อะไร ไหน ที่ไม่ใช่คำถาม ก็หมายความว่า กล่าวถึง บุคคล หรือสิ่ง หรือสถานที่ที่ไม่ระบุชื่อ กล่าวลอยๆ ไม่เจาะจงตัวบุคคลหรือ

สิ่งของหรือสถานที่ บางที่ใช้ซ้ำคำ เป็น *ใครๆ อะไรๆ ไหนๆ* หรือมีคำ *ก็ดี ก็ตาม* ต่อท้าย เป็น *ใครก็ดี ใครก็ตาม อะไรก็ดี อะไรก็ตาม* ทำให้มีลักษณะเป็นวลี คำ *ใครต่อใคร อะไรต่ออะไร ไหนต่อไหน* ช่วยแสดงให้รู้ว่า เป็นพหูพจน์ เช่นเดียวกับคำซ้ำ *ใครๆ อะไรๆ ไหนๆ* บางที่ใช้ *ใด ไหน* คู่กับ *นั้น นั้น* เช่น *ว่าไหนดีก็ชื่อนั้นแหละ ส่วนใคร คู่กับ มัน* เช่น *ตัวใครตัวมัน ใครคนไหนมันคนนั้น*

จ. สรรพนามที่บอกความแบ่งแยกเป็นส่วนๆ

ได้แก่คำ ต่าง บ้าง กัน คำทั้งสามนี้ความหมายและที่ใช้ต่างกันไป

ต่าง ใช้แทนนามที่เป็นผู้ทำหลายคน ทำกริยาอย่างเดียวกัน เช่น

ต่างคนต่างไป คือ แต่ละคนทำกริยา ไป แต่แยกๆ กันไป ไม่ได้ไปด้วยกัน

พอถึงเวลา *ต่าง* แย่งกันเข้าไป ถึงแต่ละคนจะทำกริยาเดียวกันคือ แย่งกันเข้าไป แต่เข้าไปพร้อมกันไม่ได้ ต้องเข้าไปในลักษณะตัว *ใครตัวมัน*

ฉะนั้นถึงจะทำกริยาเดียวกัน แต่ก็มีลักษณะแบ่งแยกในความหมายด้วย

บ้าง ใช้แทนนามที่เป็นผู้ทำหลายคน แยกกันกระทำกริยา เช่น *บ้างก็สอบได้ บ้างก็สอบตก บ้างร้องบ้างรำ*

บ้าง ที่แสดงว่าผู้ทำกริยามีหลายคนนั้น ควรจะมากกว่าสองด้วย เพราะถ้ามีเพียงสอง จะต้องพูดว่า คนหนึ่งสอบได้ อีกคนหนึ่งสอบตก หน้าที่ของ *ต่าง* กับ *บ้าง*

๑. เป็นผู้ทำ เช่น *ต่างก็ไป บ้างก็ไป บ้างก็ไม่ไป*

๒. เป็นผู้ถูก เช่น *ขอบ้างซี* (หมายถึงขอบางส่วน หรือขอชนิดหนึ่ง *บ้าง* ในที่นี้ดูเหมือนขยายคำกริยา ขอ แต่ที่จริงไม่ใช่ เป็นกรรมของกริยา ขอ) คำ *ต่าง* ใช้เป็นผู้ถูกไม่มี มีแต่ *ต่างๆ* เช่น เห็นไปต่างๆ (หลายสิ่งหลายอย่างที่ต่างกันไป)

กัน ใช้แทนนามที่ต่างก็ทำกริยาเดียวกัน เกี่ยวข้องกัน เช่น *เดี่ยวดีกัน เดี่ยวโกรธกัน บานเรือนเคียดกัน กัน ดูคล้ายกริยาวิเศษณ์* เพราะมาข้างท้ายกริยา แต่ที่จริง *กัน* เป็นสรรพนามที่แทนนามทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา ถ้าใช้คำนามอื่นแทนคำ *กัน* ก็จะได้ความเท่ากันเช่น *เดี่ยวฉันโกรธเขา เดี่ยวเขาโกรธฉัน เดี่ยวเขาดีกับฉัน เดี่ยวฉันดีกับเขา* (คำ *ดี* ในความนี้ต้องใช้ *ดีกับ* แต่ถ้าเป็น

กัน แทนค่านามแล้วต้องไม่มี กับ) บ้านเรือนเคียงบ้านเรือน

กัน จึงทำหน้าที่ได้แต่เป็นผู้ถูกเท่านั้น และจะต้องแทนนามซึ่งมี ๒ คนเป็นอย่างน้อย บางทีก็จำกัดเพียงสอง เช่น บ้านเรือนเคียงกัน ถ้ามากกว่าสอง ต้องใช้เคียงๆ กัน

จ. สรรพนามที่ใช้แทนนามและเชื่อมประโยค

ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน

ที่จริงประโยคของไทยควรจะสั้นๆ ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เห็นได้จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง แต่คงจะได้อิทธิพลจากภาษาอื่น จึงกลายรูปไปเป็นประโยคที่ซ้อนประโยคเล็ก เข้ากับประโยคใหญ่ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องเชื่อมอันมี *สันธาน* และ *ประพันธสรรพนาม* นี้

ที่ กับ ซึ่ง คำทั้งสองดูเหมือนจะใช้แทนกันได้ ที่ใดใช้ ที่ ได้ย่อมใช้ ซึ่ง ได้ เช่น เด็กที่กินอ่อม ย่อมไม่กวน กับ เด็กซึ่งกินอ่อมย่อมไม่กวน แต่บางแห่ง ที่ กับ ซึ่ง แทนกันไม่ได้ ถ้าใช้แทนกันความย่อมต่างกันไปคือ

ซึ่ง มักแสดงว่าข้อความที่ขยายเป็นเช่นนั้นแน่นอนโดยประการเดียว แต่ ที่ แสดงว่าข้อความนั้นอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เป็นอย่างอื่นก็มี เช่น

แต่ซึ่งเป็นสันธาน หมายถึง แต่ ที่จะกล่าวถึงนั้นเป็นสันธานได้อย่างเดียว

แต่ที่เป็นสันธาน หมายถึง แต่ เป็นสันธานก็มี ไม่ใช่ก็มี แต่ที่กล่าวถึงนี้กล่าวแต่ที่เป็นสันธาน

ข้อความที่ไม่ได้ขยาย แต่สืบเนื่องมาแต่ความตอนต้น มักใช้ ซึ่ง เชื่อม ใช้ ที่ แทนไม่ได้ เช่น

เขาพูดภาษาไทยได้กระต่อนกระแท่นซึ่งก็ฟังรู้เรื่อง

ที่ อาจใช้นำหน้าคุณศัพท์และยังคงใช้เป็นคุณศัพท์เช่นเดิม แต่ความหมายเน้นกว่า เช่น ข้อปัญหาที่สำคัญ ลูกที่ดี ที่สำคัญ ที่ดี ถือเป็นคุณศัพท์ ถ้าไม่ใช้ ที่ ใช้ว่า ข้อปัญหาสำคัญ ลูกดี ก็อาจใช้ได้ แต่เป็นความดาดๆ กลางๆ เป็น ข้อปัญหาสำคัญที่วๆ ไป ไม่เจาะจง หรือ ลูกดี ก็คือ ลูกดีที่วๆ ไป ไม่เน้น

ที่ อาจมากับคำ เป็น ใช้เป็นคำจำเพาะเหมือนสำนวน เช่น เป็นที่ถูกลูกกูกใจ เป็นที่ชื่นชมยินดี เป็นที่น่าสลดใจ เป็นที่โปรดปราน

ที่ มากับคำกริยา รัก เป็น ที่รัก ใช้เป็นค่านามได้

๓. คำกริยา

คำกริยาคือคำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม หรือคำอื่นที่ทำหน้าที่ได้เช่นนาม คำเหล่านี้เราเรียก *ผู้ทำ หรือ ประธาน* คำกริยาบางคำมีความหมายสำเร็จสมบูรณ์ในตัว เมื่อพูดก็เข้าใจความหมายได้ครบถ้วน แต่บางคำก็ต้องอาศัยคำอื่นด้วย อาจมาในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำหรือกรรม หรือมาเป็นส่วนขยาย

คำกริยาจึงแบ่งออกได้เป็นชนิดต่างๆ ดังนี้

ก. คำกริยาที่**ได้ความสมบูรณ์ในตัว** เช่น บิน เต้น วิ่ง กระโดด หายใจ ตาย

ข. คำกริยาที่**ยังไม่ได้ความสมบูรณ์** ต้องอาศัยความอื่นซึ่งได้แก่

ก. ผู้ถูกหรือกรรม เช่น กินข้าว เห็นข่าว มองผ้า

ข. ส่วนเสริมความ ใช้จำเพาะเมื่อตามหลังกริยา เช่น *เหมือนใคร เขาเหมือนใคร* ตัวเขาเท่าพ่อ หน้าเขาคัล้ายพ่อ

ค. คำกริยา**ซ้ำย** ได้แก่ ได้ แล้ว จะ กำลัง อยู่ ต้อง คง ฯลฯ เขาเหล่านี้ช่วยบอกให้รู้ *กาล ราว* แม้จะไม่ใช่กริยาสำคัญ ก็ยังช่วยทำให้ความแจ่มแจ้งขึ้นไปตามต้องการ

ถ้าคำกริยาดังกล่าวไม่มีคำอื่นมารับบอกจากจะทำให้ความไม่สมบูรณ์แล้ว ก็ยังอาจไม่เข้าใจความหมายเลย คำกริยาที่เป็นคำดั้งเดิมไม่พอใช้ จึงต้องกำหนดคำอื่น ๆ ขึ้นมาอีกให้ทำหน้าที่ได้อย่างคำกริยามีดังนี้

คำทำหน้าที่ได้ต่างกัน ดังนี้

๑. **วาเดี๋ยวก** เช่น กิน นอน ยืน วิ่ง
๒. **วาประสม** เช่น กินใจ ยืนยืน วิ่งราว
๓. **วาซ้อน** เช่น แก้วไข ชัดชัดอง เคียวเคียว ช้องแวง
๔. **วาซ้ำ** เช่น วิ่งๆ เดินๆ นั่งๆ นอนๆ
๕. **วาวิเศษณ์** เช่น แดง (อาการเปิดเผยออกมาของเรื่องที่ถูกปิด) เหนียว (ไม่ยากให้ใคร หรือให้ใครๆ ฯลฯ)

๖. **วาบุพบท** เช่น นอกใจ นอกดอก

กาล มาลา วาจก เป็นเรื่องสำคัญในภาษามิวัดติปัจฉัย มีบาลีสันสกฤต และอังกฤษ เป็นต้น แต่ไม่สู้สำคัญ หรือเกือบจะไม่สำคัญเลยในภาษาไทย เวลาพูดไม่จำเป็นต้องระบุว่ เหตุเกิดเวลาไหน หรือจะเกิดเมื่อใด สุดแต่ผู้พูดสนใจอยากรู้รายละเอียดจึงถาม คนเล่า อาจจะเล่าเหตุการณ์ต่างๆ โดยไม่เอาใจใส่ว่าผู้ฟังจะเข้าใจอย่างไร บางทีคิดว่า เป็นเรื่องปัจจุบัน กลับเป็น เรื่องที่ล่วงมาแล้ว หรือยังไม่เกิดก็มี แต่ทั้งคนพูดคนฟังไม่สู้เดือดร้อนนัก ถือเป็นความสะดวกของภาษาไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการแจกวัดติหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ เพื่อ บอก Tense คำของเราคำเดียวกันใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา แต่เมื่อมีความจำเป็นจะต้องพูดกำหนดให้แน่นอนลงไป เราก็มีวิธีที่จะบอกได้ดังนี้

การแสดงกาล

การแสดงให้รู้ว่า กริยากระทำเมื่อไร เราต้องอาศัยกริยาช่วย ได้แก่คำ จะ กำลัง อยู่ ได้ แล้ว คำเหล่านี้บางคำก็เป็นคำกริยาแท้ เช่น อยู่ ได้ แล้ว ฉะนั้นจะดูว่าเป็นกริยาแท้หรือกริยาช่วยจึงต้องดูที่ตำแหน่งในประโยค คำ อยู่ ได้ แล้ว ที่เป็นกริยาช่วยอยู่หลังกริยาแท้ ส่วน จะ กับ กำลัง อยู่หน้ากริยา คำเหล่านี้ถึงจะบอกกาลเวลา แต่ก็บอกเวลาต่างกัน คือ

บอกปัจจุบัน ได้แก่ อยู่ กำลัง กำลัง-อยู่ กำลัง-อยู่แล้ว

บอกอนาคต ได้แก่ จะ กำลังจะ กำลังจะ-อยู่ กำลังจะ-อยู่แล้ว

บอกอดีต ได้แก่ ได้ ได้-แล้ว ได้-อยู่แล้ว

จะ บอกเวลาล่วงหน้า เหตุยังไม่เกิด เช่น ใครจะไป

ใครจะมา

กำลัง บอกเหตุการณ์ที่ดำเนินอยู่ ถือเป็นปัจจุบัน เช่น พายุกำลังพัด

กำลังจะ บอกเหตุการณ์ที่ใกล้จะเกิด เป็นปัจจุบันใกล้อนาคต เช่น ถามว่า จะไปหรือยัง ตอบว่า กำลังจะไป คือ เตรียมตัวไปเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ได้ออกจากบ้าน หรือ กำลังจะเกิดเหตุใหญ่ คือ เหตุใหญ่จะเกิดแล้ว จะปะทุขึ้นวินาทีใดก็ได้

กำลังจะ-อยู่ เน้นเวลาใกล้อนาคตยิ่งกว่า กำลัง-จะ เช่น ถามว่า เมื่อไรจะกิน ตอบว่า กำลังจะกินอยู่เดี๋ยวนี้ อาจเป็นเวลาที่กำลังรับประทานอาหารพร้อมอยู่ตรงหน้าแล้ว

กำลังจะ-อยู่แล้ว เน้นเวลาใกล้อนาคตยิ่งไปกว่า **กำลังจะ-อยู่** อีก เช่น **กำลังจะกินอยู่แล้ว** อาจเป็นเวลาที่เปิบข้าวเข้าปากก็ได้ การบอกเวลาใกล้อนาคตลักษณะนี้ ใช้คำกริยาช่วยถึง ๔ คำ จึงจะบอกเวลาได้ตามต้องการ

อยู่ บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และยังไม่ยุติลง เช่น **กินอยู่นั้นแหละไม่รู้จักอ้อมลึกที่** **เดินอยู่** ทั่ววันไม่ถึงที่หมาย

กำลัง-อยู่ บอกเหตุการณ์ที่ดำเนินอยู่ เน้นความยิ่งกว่า **กำลัง** เช่น **กำลังทำอยู่**

กำลัง-อยู่แล้ว เน้นความยิ่งกว่า **กำลัง-อยู่** เช่น **กำลังทำอยู่แล้ว** หมายถึง การกระทำได้เริ่มเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่เสร็จ

ได้ บอกเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว เช่น **ได้เห็น** ตัวจริงของเขา ด้วย คำ **ได้** บางทีก็มีความหมาย ๒ อย่างคือ เป็นกริยาช่วย แสดงว่ากริยานั้นกระทำมาก่อนหรือเป็นกริยาแท้ในความหมายว่า **ได้รับ ได้โอกาส** แต่กรรมของ **ได้** ไม่ใช่คำนาม กลายเป็นกริยา เช่น **เห็น** ในประโยคข้างต้น **ได้เห็น** จึงควรหมายความว่า **ได้มีโอกาสเห็น** และ **เห็นแล้ว** แต่ถ้า **ได้** ไปอยู่ท้าย เป็น **เห็นได้** **ได้** มีความหมายว่า **สามารถ**

แล้ว บอกเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้ว เสร็จสิ้นลงแล้ว เช่น **เห็นแล้ว** ไม่ได้แสดงถึง มีโอกาสหรือไม่มี เป็นเพียงแต่แสดงว่า เกิดแล้ว ยุติลงแล้ว

ได้-แล้ว เน้นความที่เกิดขึ้นแล้ว เสร็จสิ้นลงแล้ว ยิ่งกว่า **ได้** หรือ **แล้ว** แต่ละคำ เช่น **ได้เห็นแล้ว**

คำ **อยู่ ได้ เห็น** ที่เป็นได้ทั้งกริยาแท้และกริยาช่วย ทำให้ดูยากในที่บางแห่งว่าคำใดเป็นกริยาแท้ คำใดเป็นกริยาช่วย ต้องอาศัยสังเกตเสียงหนักเบาของคำนั้นๆ ถ้าเป็นกริยาช่วยเสียงมักเบากว่า สันกว่ากริยาแท้ ไม่ว่าจะอยู่หน้าหรือหลังกริยาแท้ ดังนี้

อยู่ เช่น **กินอยู่นั้นแหละ อยู่** ในความนี้เสียงเบาสั้นและมีเสียงสูงต่ำเปลี่ยนไป ฟังคล้าย **อยู่** เพราะ **อยู่** นี้เป็นกริยาช่วย แต่ถ้าเน้นโดยเจตนาเสียงจะยาวกว่า ๒ मात्रา ทั้งที่เป็นกริยาช่วย

กินอยู่ หลับนอน **อยู่** นี้ออกเสียงชัดเจนเต็มที่เพราะเป็นกริยาแท้

ได้ เช่น **ไม่ได้** มาหรือ **ถ้า ได้** หมายความว่าได้รับ

ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมา ได้ เป็นกริยาแท้ ออกเสียงชัดเต็มที่ แต่ถ้า ได้ เป็นกริยาช่วยบอกอดีต เสียงจะเบาและสั้นกว่า

แล้ว เช่น แล้วแล้วละ แล้ว คำต้นเป็นกริยาแท้ เสียงเน้นชัดกว่า แล้ว คำท้ายที่เป็นกริยาช่วย บางที แล้ว ยังกร่อนเป็น ละ อีกด้วย ใช้แล้ว เป็น ใช้ละ

คำแสดงกาล นอกจากกริยาช่วยดังกล่าว ยังมีคำกริยาวิเศษณ์ หรือกริยาบางคำช่วยแสดงได้อีกด้วย ดังนี้

บอกปัจจุบัน ได้แก่ เดี่ยวนี้ ขณะนี้ ตอนนี้ เวลานี้ วันนี้ ชั่วโมงนี้ นาทีนี้

บอกอนาคต ได้แก่ พรุ่งนี้ มะรืนนี้ มะเรื่องนี้ ปีหน้า เดือนหน้า อาทิตย์หน้า

บอกอดีต ได้แก่ เมื่อก่อนนี้ เมื่อก่อนนี้ เมื่อก่อนนี้ เมื่อนานมาแล้ว เมื่อปีกลาย เมื่อปีก่อน เมื่อปีที่แล้ว

คำกลางที่ระบุกาลไม่ได้แน่ ได้แก่ เมื่อไร นานเท่าไร เวลาไหน

คำกริยาที่แสดงกาลได้ ได้แก่ มา เช่น เขาไปเที่ยวมา ย่อมแสดงอดีตว่า ได้กลับจากที่อื่นมาถึงที่พัก เพิ่ง แสดงอดีตที่เพิ่งผ่านไปหายๆ เช่น เขาเพิ่งมาจากต่างประเทศ

การแสดงภาวะหรืออารมณ์

ดังที่กล่าวไว้ในลักษณะประโยคที่มีลักษณะเป็นบอกเล่าหรือคำสั่ง ขอร้องหรือปรารภณา ในภาษาไทยไม่มีการแสดงไว้ในศัพท์ อาจใช้กริยาช่วยหรือคำอื่นๆ ช่วยแสดง

กริยาช่วย ได้แก่ คง พึง จง ต้อง อาจ โปรด ย่อม เห็นจะ คำอื่นๆ ได้แก่ น่า นา เกอะ เกิด ซึ ซึ ซินะ นะ นะ ละ ละ เล่า หรือก ดอก

คง น่า อาจ เห็นจะ ต้อง บางทีก็เป็น คงจะ น่าจะ อาจจะ แต่ละคำใช้แสดงการคาดคะเน เหตุการณ์จะเกิดก็ได้ไม่เกิดก็ได้ ไม่แน่ ใช้หน้าหน้ากริยาแท้ เช่น ฝนคงจะตก ฝนน่าจะตก ฝนอาจจะตก ฝนเห็นจะตก คำทั้งสามก็มีความหมายต่างกันไป คือ

อาจจะ กับ เห็นจะ เป็นการคาดคะเนใกล้ความจริงกว่า คำอื่น อาจ ใกล้จริงยิ่งกว่า เห็น ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกหรือความเห็นของผู้พูดมากกว่าความจริง

คงจะ เป็นการคาดคะเนลอยๆ อาจมีเหตุผลน้อยในการ

คาดคะเน

น่าจะ เป็นการคาดคะเนด้วยความปรารถนาของผู้พูดที่อยากให้เกิดเหตุเกิด

ต้อง หรือ **จะต้อง** เป็นการแสดงความแน่ใจมั่นใจของผู้พูด เช่น งาน**ต้อง**เสร็จทันเวลา ฉัน**เชื่อ**

ต้อง **จะต้อง** อาจใช้ในความบังคับ เป็นคำสั่ง มีผู้ทำหรือไม่มีก็ได้ เช่น **ต้อง**ทำให้เสร็จก่อนมิด ทุกคนจะ**ต้อง**อพยพออกจากที่นี่

ควร พึง ทั้ง ๒ คำใช้นำหน้ากริยาแสดงความคิดเห็นว่า ทางที่ถูกที่เหมาะสม จะเป็นเช่นนั้น แต่ **พึง** มีความหมายไปในเชิงปรารภความหมายอ่อนกว่า **ควร** เช่น

เป็นคน**ควร**คิดเช่นเชื่อเกลือเค็ม

เป็นคน**พึง**คิดอ่านทำมาหากิน

ย่อม ใช้นำหน้ากริยา แสดงความเป็นไปตามปกติ เช่น ทำดีผลก็**ย่อม**ดี

โปรด ใช้นำหน้ากริยา แสดงการขอร้อง บางที่ใช้ **ได้โปรด** บางที่มี **เถอะ** เกิด ตามมาข้างท้ายกริยาด้วย เช่น **โปรด**ช่วยด้วย **ได้โปรด**เกิด **โปรด**ช่วยด้วย**เถอะ** คำนี้ไม่สู้มีที่ใช้มากนัก นอกจากที่ใช้เป็นทางการ แต่บางที่ใช้เป็นคำสั่งอย่างสุภาพ เช่น **โปรด**เขียนลงไป **จง** ใช้นำหน้ากริยา เป็นคำสั่งก็ได้ ขอร้องก็ได้ หรือแสดงความปรารถนาก็ได้ เช่น **จง**ออกไปกินให้หมด **จง**ช่วยคุ้มครองพวกเราด้วย

คำอื่นๆ ที่ไม่ใช้กริยาช่วย เป็นคำลงท้ายประโยคหรือมาข้างท้ายกริยา

เถอะ ใช้เป็นคำอนุภาคเชิงสั่ง เช่น กินเข้าไป**เถอะ** ถึงหมดก็ไม่ว่า ใช้แสดงการชักชวน เชิญชวน เช่น มากินด้วยกัน**เถอะ** คำ **เอา****เถอะ** เป็นคำจำเพาะ ใช้ในความหมายว่า **ตกลง** ถ้าเป็นเรื่องซื้อขายก็หมายความว่า ให้ผู้ซื้อซื้อไปได้ ถ้าเป็นเรื่องอื่นๆ **เอา****เถอะ** เป็นคำแสดงว่า **รับรู้**

คำ **เกิด** ใช้ได้อย่างเดียวกับ **เถอะ** ถือเป็นคำเดียวกัน ต่างกันก็แต่ **เอา****เกิด** อาจหมายถึงการเล่นของเด็กอย่างหนึ่งได้

นะ **นี่** **น่า** **เถอะ****นะ** **เถอะ****นี่** **เถอะ****น่า** คำทั้งหมดนี้ใช้ได้ทั้งสั่งทั้งเชิญชวนหรือชักชวน

ออกไป**นะ** ออย่าเข้ามา**นะ**

ไปด้วยกันนะ ไปด้วยกันเถอะ ไปด้วยกันเถอะนะ ไปด้วยกันน่า
ไปน่า ออกไปน่า อ้ออยู่เลขน่า ไปเถอะน่า (ซึกซวน)

นะ บางทีก็ใช้ในความขออนุญาต หรือเพียงแต่บอกกล่าว เช่น
ขมนั้นฉันจะกินนะ ไปละนะ

นา ใช้เชิงปรารภ เช่น คนเรานี้นา เห็นผิดเป็นชอบ บางที
เสียงเปลี่ยนเป็น น้า¹ (เสียงสูงกว่า น้า)

ละ ละ อาจจะกร่อนเสียงจาก แล้ว หรือ เล่ว ละ กร่อนจาก
แล้ว ก็แสดงความหมายอย่าง แล้ว เช่น เอาละ (เอาแล้ว พอ
แล้ว หรือที่เด็กร้องเวลาเล่นเอาเถิด เมื่อพร้อมให้เพื่อไล่จับได้แล้ว)
ส่วน ละ กร่อนจาก เล่ว ก็แสดงความหมายอย่าง เล่ว เป็นการลง
ท้ายคำนามให้ฟังดีขึ้นไม่ห้วน แต่มักใช้จำเพาะคนสนิทกัน เช่น ไป
ไหมเล่ว-ไปไหมละ เป็นไรไปเล่ว-เป็นไรไปละ ใครไปบ้างเล่ว-
ใครไปบ้างละ บางทีใช้ในความประชิด เช่น ดีนี่เล่ว-ดีนี่ละ
บางทีใช้ในความห้าม เช่น อ้อเข้ามาละ

ละ ที่ไม่ได้ใช้แสดงความดังกล่าวก็น่า คือ ใช้บอกกล่าวเช่นเดียวกับ
กับ นะ ใช้ว่า ไปละ กินละ บางทีใช้ นะ ประกอบด้วย เช่น ไปละนะ
กินละนะ

ชี ชี ชีนะ คำ ชี ใช้ได้หลายความหมาย ใช้เป็นเชิงอนุญาต
หรือคำสั่งอย่างไม่เด็ดขาด บางทีเหมือนเข้าชู้ก็มี เช่น ไปชี ไปชี
(เสียงจริงๆ ไม่สั้นเท่า ชี แต่ไม่ยาวเท่า ชี เสียงยาวราว ๑ ๑/๓
มาตรา บางทีเป็น ชี) ใช้เวลาตอบรับเมื่อถูกถามก็มี เช่น ไปไหม
ไปชี ใช่มั้ย ใช่มั้ย ไม่ใช่มั้ย ใช่มั้ย ขึ้นมาโดยไม่มีคำถาม คำ ชี ไม่
มีใช้ลงท้ายคำปฏิเสธ มีแต่ ไม่รู้ชี ใช้แสดงความไม่แน่ใจ แต่ก็ไม่ใช่
ว่าไม่รู้เสียเลย

ชีนะ ใช้ในการรับคำหนักแน่นกว่า ชี เช่น เธอต้องไปนะ ก็ไป
ชีนะ บอกไว้แล้ว

¹ พยัญชนะเสียงต่ำใช้รูปไม้ตรีกำกับเพื่อแสดงว่าเป็นเสียงที่สูงกว่าเสียงตรี... บรรณาธิการ

หรือก ดอก ปัจจุบันไม่มีใครใช้คำ *ดอก* ใช้เน้นความทิ้งบอกเล่า และคำถาม เช่น ดอกไม้นี้ไม่สวย*หรือก*หรือ ไม่สวย*หรือก* หรือสวย*หรือก* แต่ไม่หอม เธอเอง*หรือก*หรือ นึกว่าใครอื่น ฉันเอง *หรือก* ไม่ใช่ใครที่ไหน

คำ *หรือก* ใช้เน้นเชิงขัดแย้งก็มี คือคิดไปอย่างหนึ่ง ที่จริงเป็นอีกอย่างหนึ่ง

คำดังกล่าวข้างต้น ถือเป็น*คำวิเศษณ์*ขยายกริยาทุกคำ แต่ด้วยเหตุที่เกี่ยวข้องกับกริยา จึงนำมากล่าวไว้ในที่นี้

การแสดงวาทหรือความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยากับคำอื่นในประโยค

ในภาษาไทยไม่ถือเรื่องนี้สำคัญ เพราะบางทีในประโยคมีแต่คำกริยา มีกรรม แต่ไม่มีประธาน หรือมีประธาน กริยา แต่ไม่มีกรรมประธาน หรือกรรม อาจเปลี่ยนที่ได้ เพราะฉะนั้นการเรียงลำดับคำจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะบอกความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างคำได้ง่ายขึ้น

ภาษาไทยไม่นิยมใช้คำ *ถูก* แสดง*กรรมวาท* นอกจากจะใช้ในเรื่องไม่ดี ถ้าละได้มักจะละคำ *ถูก* ไว้ หรือไม่ก็ใช้คำอื่น หรือเปลี่ยนรูปประโยคเป็นอย่างอื่นไป เช่น

คำขอหรือ*ถูก*ตอบสนอง เป็น คำขอหรือ*ได้รับการ*ตอบสนอง
ความสามารถของเขา*ถูก*ยกย่อง เป็น ความสามารถของเขา
*เป็นที่*ยกย่อง

คำ *ให้* ถือเป็นกริยาสำคัญในการแสดงวาท โดยเฉพาะ*กวาริตวาท* ที่มีความหมายว่า *ทำให้* ซึ่งต่างกับความหมายของ *ให้* ที่เป็นกริยาแท้ที่หมายความว่า มอบสิ่งที่เป็นของตนแก่อีกผู้หนึ่ง ความนี้อาจหมายถึงไปถึงทำกริยาบางอย่างแก่อีกฝ่ายหนึ่งทั้งทางดีและไม่ดี จึงต้องสังเกตที่ตำแหน่งของ*ให้* *ให้*อยู่หน้ากริยาแท้หมายความว่า*ทำให้* อาจมีกรรมตามหลัง*ให้* เป็นการทำให้กรรมนั้นแสดงกริยาในลักษณะอนุญาต บังคับ หรือ*ให้* เช่น

คน*ให้*แม่*ให้*จับหนู (*ให้*) พ่อแม่*ให้*ลูก*ไป*เที่ยว (อนุญาต)

ครู*ให้*นักเรียน*ทำ*เวร (บังคับ)

ให้ อาจอยู่หลังกริยาแท้ก็ได้ ถ้ามีความหมายว่า *ทำให้* จะต้องมีการกริยาหรือ*วิเศษณ์* แสดงผลตามมาด้วย เช่น กิน*ให้*แก่*เลี้ยง* ชื่อให้*หมด* เดิน*ให้*ถึง ต่อ*ให้*ติด พูด*ให้*ดัง *ให้*ในลักษณะนี้มีความว่า*กินทำให้*

เกลี้ยง *ซื้อทำให้หมด* ถ้าแปลอีกความ *ให้* ย่อมหมายความว่า *จน* เช่น *กินให้เกลี้ยง* คือ *กินจนเกลี้ยง* เมื่อเป็นปฏิเสธต้องใช้ว่า *อย่ากินให้เกลี้ยง* หรือ *กินอย่าให้เกลี้ยง* ฉะนั้นจึงถือว่า *ให้* มากกลางๆ ระหว่างคำกริยาแท้กับคำขยายก็ได้

ให้ ที่อยู่หลังคำกริยาแท้แปลตามความหมายของ *ให้* ใช้ไปในทางดีก็มี เช่น เขียน*ให้* อ่าน*ให้* ทำกับข้าว*ให้* ซักผ้า*ให้* เป็นการช่วย *ทำให้* หรือ *ทำแทนให้* แต่ใช้ไปในทางไม่ดีก็มี เช่น ตี*ให้* ทบ*ให้* ด่า*ให้* และถ้ามีคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ตามมา ก็นับเป็นการแสดงผล เช่น ตี *ให้ตาย* ทบ *ให้น่วม* ด่า *ให้เปิดไป* *ให้* มีความเท่ากับ *จน* เช่น ข้างต้น แต่ถ้าไปในทางที่ดี ก็อาจมีส่วนขยายมาทำยาค่า *ให้* บอกความมุ่งหมาย อย่างคำ *เพื่อ* เขียน*ให้อ่าน* (คือเขียน*เพื่อให้อ่าน*) อ่าน*ให้ฟัง* ทำกับข้าว*ให้กิน* ซักผ้า*ให้ใส่*

ด้วยเหตุนี้ บางทีจึงดูยากกว่าคำใดมีความหมายว่า *ให้* อย่าง *มอบให้* หรือ *ให้* อย่าง *ทำให้* เช่นที่ว่า บอก*ให้ให้ให้* เขาเสีย *ให้* คำต้นมากับ *บอก* ในฐานะกริยาช่วย ส่วน *ให้ให้* เป็นคำกริยาแท้ทั้ง ๒ คำไม่ใช่คำซ้ำ เวลาพูดเสียงหนักทั้ง ๒ คำ พอเป็นที่สังเกตได้ว่า กริยาช่วยเสียงเบากว่ากริยาแท้

(เป็น เป็นคำยากอีกคำหนึ่ง ทั้งความหมายและที่ใช้ คำที่ตามหลังเป็น อาจเป็นได้ทั้งนาม เช่น เขาเป็น*เด็ก วิเศษณ์* เช่น รู้ไว้เป็น*ดี* เห็นเป็น*สวย* เป็นงามไปได้ *บรรพบท* เช่น ใจเป็น*กลาง* ไม่เอนเอียง

เป็น อาจเป็น*กริยาแท้* มีความหมายว่า *มีชีวิต* เช่น ปลายัง *เป็นอยู่*

เป็น ที่เป็น*กริยาช่วย* มีความหมายว่า *รู้ ทำได้* เช่น ว่ายน้า *เป็น* ทำเป็น *กินเป็น* แต่คำ *ทำเป็น* มีความหมายได้อีกอย่างหนึ่งว่า แสร้ง เช่น *ทำเป็น*คุณนาย *ทำเป็น*บ้า *ทำเป็น*เด็ก

การสังเกตความหมายและหน้าที่ของคำ *เป็น* จึงต้องสังเกตที่เสียงหนักเบา ดังกล่าวแล้วข้างต้น เช่น เป็น*เป็นการดี* เป็น*เป็น*เป็น *ตาย(เป็นตาย)*

การแสดงวาทก

การแสดงวาทกบางที่ต้องอาศัยความ *ดู* ความของกริยานั้นๆ ก็พอรู้ได้เองว่า ใครเป็นประธาน หรือละประธานเพราะไม่จำเป็นหรือไม่ต้องมีคำ *ให้* ก็แสดงความเป็นกริยาได้ด้วยความหมายของคำกริยา

แต่ละคำนั้น

คำกริยาที่มีความหมายว่า *ทำให้เกิดกริยา* นั้น ได้แก่
กรอก เช่น *กรอกยา* คือ *ทำให้ยาหรือสิ่งที่เป็นของเหลวเข้าไปในที่มีช่องแคบ*

ชັกไว้ - *ชັก* คือ *ทำให้ค้างไว้* *ทำไม่ให้เกิดตลอด*

เท - *ทำให้*ของเหลวไหลหรือตกลงอย่างน้ำ

ทำลาย - *ทำให้*ทลาย *ทำให้*พัง *ทำให้*หมดสิ้นไป

ปรุ - *ทำให้*เป็นรูๆ

คำบางคำดูเหมือนว่าจะเป็นกริยาเกิดเองได้อย่าง *ต้นไม้โค่น* *บ้านพัง* *แก้อ้อหัก* แต่ที่จริงต้องมีผู้ใดผู้หนึ่งทำ หากไม่ใช้คนก็ต้องเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น *ลมพายุ*ทำให้สิ่งดังกล่าว *โค่น* *พัง* *หัก* คำดังกล่าวนี้จึงกลายเป็นกริยาอาการที่ไม่ต้องมีกรรมมารับ ที่แท้เป็น*คำกริยากรรมวาจก* มีความว่า *ต้นไม้ถูกโค่น* *บ้านถูกทำพัง* *แก้อ้อถูกทำหัก* หรือไม่ก็ต้องถือเป็น*กริยาการวัดว่า* (ลม)ทำ*ต้นไม้โค่น* (ลม)ทำ*บ้านพัง* (คน)ทำ*แก้อ้อหัก*

คำกริยาที่แสดงผล ถ้าหากปฏิเสธ จะต้องแทรก *ไม่* ระหว่างกริยาแท้กับคำขยายที่แสดงผล เช่น

เดินไหว-เดินไม่ไหว *ฟังเข้าใจ-ฟังไม่เข้าใจ* *ฟังได้ยิน-ฟังไม่*
ได้ยิน *ตามทัน-ตามไม่ทัน* *เขียนถูก-เขียนไม่ถูก* *ใช้ได้-ใช้ไม่ได้* บาง
คำใช้แต่ปฏิเสธ เช่น *ซื้อไม่ลง* *ไม่ใช้* *ซื้อลง* *เหยียบไม่ลง* *มีใช้*
เหยียบลง *ไม่คอยมีที่ใช้* บางคำ คำที่เป็นปฏิเสธ มีความต่างออกไป
เช่น *นึกถึง* กับ *นึกไม่ถึง* *นึกถึง* หมายความว่า *ใจผูกพันถึง* แต่ *นึก*
ไม่ถึง หมายความว่า *คาดไม่ถึง* *คาดไม่ถึง*

คำกริยาเช่นนี้ ถ้ามีกรรม ก็แทรกกรรมระหว่างกริยาแท้กับคำ
ขยายได้ เช่น *เขียนหนังสือถูก* *เขียนหนังสือไม่ถูก* *อ่านหนังสือออก*
อ่านหนังสือไม่ออก บางที่แทรกเข้าไปทั้งประโยคก็ได้ เช่น *ฟังเขาพูด*
เข้าใจ *ฟังเขาพูดไม่เข้าใจ* *ฟังครูพูดได้ยิน* *ฟังครูพูดไม่ได้ยิน*

คำกริยาธรรมดา มีความหมายเป็น *การวัด (ทำให้)* ก็มี คำ
เหล่านี้เป็นคำที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ มีความหมายจำเพาะเป็นที่รู้จักกัน
เช่น *ไปดูหมอ* ที่จริงคือ *ให้หมอดูโชคชะตาให้ตน*
ไปตรวจโรค ที่จริงคือ *ให้หมอขาดตรวจโรคให้ตน*
ไปตัดเสื้อทำผม ที่จริงคือ *ให้ช่างตัดเสื้อและทำผมให้ตน*

๔. คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายความให้ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น แยกออกเป็น ๒ พวก คือ

ก. คำวิเศษณ์ขยายนาม (เรียกคุณศัพท์)

ข. คำวิเศษณ์ขยายกริยา คุณศัพท์ หรือตัวเอง (เรียกกริยาวิเศษณ์)

๑. คำวิเศษณ์ขยายนาม (คุณศัพท์) คำที่ใช้ขยายนามอาจมีคำชนิดต่างๆ ทำหน้าที่นี้ได้ ดังนี้

ก. คำदेशว มักเป็นคำพื้นฐาน ได้แก่ อ้วน ผอม มี จน

ข. คำประสม ได้แก่ กลางบ้าน (ขยาย ยา) ในใจ (ขยาย เลข)

ค. คำซ้อน ได้แก่ เจียบขริม หนักแน่น กะมอมกะแมม ชะมุกชะมอม อุดอู้

ง. คำซ้ำ ได้แก่ พี่ๆ กลัวๆ หมูๆ (มักเป็น คำซ้ำที่มีความหมายต่างกับคำเดิม)

จ. คำกริยา ได้แก่ เรียน เขียน อ่าน พุด ทำ ฯลฯ เช่น ใช้ว่า คนเรียน คนเขียน คนอ่าน คนพุด คนทำ มีลักษณะคล้ายคำประสม ต่างกันก็แต่คำกริยาขยายนามนี้ไม่ได้ยึดคงที่ อาจเปลี่ยนเอาคำอื่นมาแทนได้ แต่คำประสมจะเป็นคำคงที่ ทั้งความหมายก็ยังจำกัดจำเพาะลงไปเฉพาะอย่างอีกด้วย

ฉ. คำบุรพบท ได้แก่ กลาง หน้า หลัง ริม บน ล่าง เช่น คนกลาง คนหน้า คนหลัง อันริม อันบน อันล่าง คำเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคำประสมเหมือนกัน แต่คำประสมจะต้องมีความหมายจำกัดจำเพาะ เช่น คนกลางที่เป็นคำประสมหมายความว่า คนที่ไม่เข้าข้างใคร แต่ถ้าคน+กลาง (บุรพบท) หมายถึง คนที่นั่งอยู่ตรงกลาง หรือคนที่ไม่ใช่หัวปีหรือสุดท้าย

ช. คำกริยาวิเศษณ์ ได้แก่ เร็ว ช้า ด่วน เช่น รถเร็ว คนช้า รถด่วน

ญ. วลี ได้แก่ อยู่กับบ้าน ทำงานนอกบ้าน เช่น คนอยู่กับบ้าน คนทำงานนอกบ้าน

หน้าที่ของคุณศัพท์

๑) ขยายนามหรือคำที่ทำหน้าที่ได้อย่างนาม ตามธรรมดาจะอยู่หลังคำที่ตนเองขยาย

๒) นาม คุณศัพท์บางที่ทำหน้าที่ได้อย่างนาม ดังกล่าวแล้วในเรื่องนาม จึงทำให้กล่าวกันว่า คำไทยไม่ควรกำหนดชื่อว่า เป็นคำคุณศัพท์ คำกริยา หรือนาม เพราะคำเดียวกันอาจทำหน้าที่ได้หลายอย่าง คำที่เป็นคุณศัพท์อาจเป็นกริยาได้ กริยาวิเศษณ์ได้ ก็มี

ชนิดของคุณศัพท์

คุณศัพท์แบ่งออกได้เป็นหลายชนิด คือ

๑) คำคุณศัพท์บอกลักษณะหรือภาวะ (ลักษณคุณศัพท์)

ที่บอกลักษณะ ได้แก่ สูง ต่ำ ดำ ขาว ดี เลว งาม สวย แข็ง อ้วน ผอม ล่ำสัน ก้ำขำ อุดทน

ที่บอกภาวะ ได้แก่ เจ็บ ป่วย ตาย เป็น หัก พัง แตก เตาะทรุด เซ เท เอียง บอบช้ำ ฟกช้ำ

คำบางคำ เช่น แข็ง อ่อน อาจใช้ได้ทั้งบอกลักษณะและภาวะของบางอย่างอาจมีลักษณะเช่นนั้นมาแต่เดิม เช่น *หินอ่อน* หรืออาจกลายมาอยู่ในภาวะเช่นนั้น เช่น *วันแข็ง* (เพราะเตี้ยและทิ้งไว้จนเย็นแข็ง) ดี กับ เลว ก็ใช้บอกได้ทั้ง ๒ อย่าง ของดี ของเลว บอกลักษณะของของ ฐานะดี อากาศเลว บอกสภาพของคนและสภาวะของอากาศ

คำคุณศัพท์ที่บอกภาวะ อาจใช้เป็นคำกริยาได้ เพราะบางคำก็เป็นกริยาอยู่แล้ว เช่น *บ้านพัง* อาจบอกลักษณะของบ้านว่ามีลักษณะพังคือพังอยู่แล้ว จะพังเอง หรือถูกใครทำให้พังก็ตาม เช่นนี้นับว่า พัง เป็นคุณศัพท์ แต่ถ้าพูดแยกเป็น *บ้าน พัง* (เสียงหนักทั้ง ๒ คำ และเสียงแยกกันมีช่วงจังหวะวันระหว่างคำ) หมายความว่า บ้านทำอาการพังลงไปในขณะที่นั้น พัง เป็น กริยา

๒) คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ (สังขยาคุณศัพท์) อาจบอกเป็นจำนวน หนึ่ง สอง สาม สี่ หรืออาจบอกลำดับที่ เป็น ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ฯลฯ คำคุณศัพท์บอกจำนวนเช่นเดียวกับคุณศัพท์อื่นๆ จะต้องมาข้างหลังคำนามที่ตนเองขยาย แต่มีลักษณะพิเศษกว่าคุณศัพท์อื่นๆ ก็คือ จะต้องมีการใช้คำอีกประเภทหนึ่งตามมาข้างท้ายคำบอกจำนวนนับ คำประเภทนี้เรียก *ลักษณนาม* ซึ่งนับเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทยและภาษาคำโดดอื่นๆ

คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับที่เป็น หนึ่ง กับ สอง มีคำอื่นที่มีความหมายว่า หนึ่ง และ สอง อีกหลายคำ แต่ก็มีความต่างกัน ซึ่งจะนำมาใช้แทนกันไม่ได้

จำนวนหนึ่ง ได้แก่

เดียว หมายถึง หนึ่ง เท่านั้น ไม่มีทางมากหรือน้อยไปกว่านั้น

เดียว หมายถึง ไม่เป็นคู่ คือจำนวนหนึ่งนั่นเอง แต่ต้องเป็น หนึ่งในคู่ของตน ของที่ไม่มีคู่หรือไม่เคยเป็นคู่ หรือขาดคู่ นับได้ว่าเป็น *เดียว*

คู่ หมายถึง เศษของคู่ มีความหมายคล้ายกับ *เดียว* แต่ว่าคนละลักษณะ คือ *คู่* ใช้เฉพาะจำนวนนับ ถ้าไม่ครบจำนวนที่เป็นคู่ จึงถือเป็น *คู่* แต่ *เดียว* ไม่เกี่ยวกับจำนวนนับเช่นนี้

โสด หมายถึง ไม่มีคู่ ใช้เฉพาะคนตัวคนเดียว ยังไม่มีสามีหรือภรรยา

จำนวนสอง มีแต่คำ *คู่* ที่มีความหมายว่า มีจำนวนสอง แต่จะไม่ใช้สองต่างๆ ไป ต้องเป็น สอง ที่จัดไว้เป็นชุดๆ พวกๆ อาจเป็นของอย่างเดียวกัน เช่น ตะเกียบ*คู่*หนึ่ง หรือต่างกันก็ได้ แต่ถ้าเป็นของต่างกัน ก็ต้องต่างชนิดที่จะต้องอยู่ในชุดในพวก เช่น ซ้อนส้ม*คู่*หนึ่ง ก็ต้องมีซ้อนคันหนึ่งส้มคันหนึ่ง *วิวคู่*หนึ่ง ก็ต้องมีวิวตัวผู้ตัวหนึ่งวิวตัวเมียตัวหนึ่ง *คู่*พี่เมีย ก็ต้องมีชายคนหนึ่งหญิงคนหนึ่งแต่งงานกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้คำเหล่านี้จะมีความหมายเป็นหนึ่งเป็นสอง แต่ก็ไม่ถือเป็นคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ

คำบอกลำดับที่ *อายุ* กับ *สี่* ใช้สำหรับชื่อเดือน คือเดือนแรกกับเดือนที่ ๒ ของปี (มีผู้ใช้ว่าเดือน ๑ เดือน ๒ ซึ่งไม่ใช่วิธีเรียกของไทย) *สี่* มีที่ใช้อีกก็คือ มากับสิบเป็น*สี่สิบ* (คือสองสิบหรือสิบสองหน) แต่คำ *สองร้อย* *สองพัน* ไม่ใช่คำ *สี่*

เศษหนึ่ง ทำยจำนวนสิบ เรียก *สิบเอ็ด* (พูดกันเป็น *สิบเบ็ด* ก็มี) ทำยจำนวนสิบอื่นๆ ไปถึงจำนวนร้อย จำนวนพัน ที่เป็นเศษหนึ่งก็ใช้ *เอ็ด* เช่นเดียวกับ เป็น*ยี่สิบเอ็ด*.. เก้า*สิบเอ็ด* *ร้อยเอ็ด* *พันเอ็ด* สองพันห้าร้อยกับเศษหนึ่ง ก็เรียกว่า สองพันห้าร้อย*เอ็ด*

จำนวนหนึ่ง มีความเป็นพิเศษกว่าจำนวนอื่นๆ คือ เมื่อมีลักษณนาม แทนที่จะอยู่หน้าลักษณนาม กลับไปอยู่หลังลักษณนาม เช่น ใช้ว่า *เดือนหนึ่ง* *วันหนึ่ง* *ชิ้นค่าหนึ่ง*

แต่บางแห่งจำเป็นต้องใช้ *หนึ่ง* นำหน้าลักษณนาม เพื่อกัน
เข้าใจผิด เช่น มีเงินอยู่ร้อย*หนึ่ง* อาจเข้าใจเป็นร้อยกับหนึ่งได้ ทั้งๆ
ที่จำนวนนั้นควรใช้ *ร้อยเอ็ด* ก็ตาม แต่ถ้าพูด ร้อยสองร้อย ก็เข้าใจ
ได้ว่าเป็นจำนวนหนึ่งร้อยหรือสองร้อยโดยไม่ต้องใช้คำ *หนึ่ง*

แต่บางทีคำที่มีหนึ่งอยู่หน้าลักษณนามกับอยู่หลังลักษณนาม มีความ
หมายต่างกันก็มี เช่น

วันหนึ่ง ไม่กำหนดแน่ว่าวันไหน รู้แต่ว่าวันที่มีเหตุการณ์นั้นๆ
เกิดขึ้น อย่างที่ใช้ตอนขึ้นต้นนิทาน

หนึ่งวัน เป็นจำนวนนับบอกจำนวนวันว่าเพียงวันเดียว

คนหนึ่ง ไม่กำหนดแน่ว่าคนไหน รู้ได้แต่ว่าเป็นคนที่ต้อง
การกล่าวถึง เพราะมีเหตุการณ์บางอย่างเกี่ยวข้องกับตัว เช่น ยังมี
ชายคนหนึ่ง หรือบางทีหมายถึงใครก็ได้จำนวนหนึ่งคน เช่น ต้อง
การคนใช้*คนหนึ่ง* เรียกเด็กมา*คนหนึ่ง* (ความเช่นนี้ออกเสียงเป็นหนึ่ง)

หนึ่งคน ระบุจำนวนแน่ลงไปว่า มีจำนวนเพียงหนึ่งเดียว

คำที่แสดงลำดับที่ โดยเฉพาะ*ที่หนึ่ง* บางแห่งมีความหมายเท่า
กัน เช่น นั่งรถขึ้น*หนึ่ง* กับ นั่งรถขึ้น*ที่หนึ่ง* แต่บางแห่งความต่างกันไป
เช่น

หนังสือเล่ม*ที่หนึ่ง* อาจเป็นเรื่องเดียวกันอยู่ด้วยกันหลายเล่ม
เล่มอยู่ต้นเป็นเล่ม*ที่หนึ่ง*

หนังสือเล่ม*หนึ่ง* (ออกเสียง*หนึ่ง*ชัด ไม่ใช่*หนึ่ง*) หมายความว่า
เล่มแรกในชุด อาจมีเล่มสองเล่มสามด้วย

คน*ที่หนึ่ง* คือคนที่อยู่ลำดับแรกเพื่อน

คน*หนึ่ง* คือคนจำนวนเพียงหนึ่งเดียว

๓) คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับไม่ได้ (ประมาณคุณศัพท์) ได้แก่
มาก น้อย นิด หน่อย ครบ พอ เกิน เหลือ ขาด ถ้วน ครบถ้วน หมด
หลาย ทั้งหลาย ทั้งหมด ทั้งสิ้น ทั้งนั้น ทั้ง เช่น

ของ*มาก* คน*น้อย* ของ*เหลือ* ของกิน*พอ* ของใช้*ขาด* ข้าว
เหลือ เกลือ*ขาด* เงิน*หมด* คน*เกิน* (คือบุคคลมีมากกว่าจำนวนที่กะไว้)
หนังสือ*ครบ* ข้าวของ*ครบถ้วน* คน*มากมาย* ของ*นิดหน่อย* คน*ทั้งหลาย*
ของ*ทั้งหมด*

คำ *หลาย* ต้องมีลักษณนามตามมาข้างท้ายด้วย เช่น คน*หลายคน*
ของ*หลายสิ่ง* แต่ *ทั้งหลาย* ไม่ต้องมีลักษณนาม หากใช้แต่เพียง*ทั้ง* อาจ
มีลักษณนามของสิ่งนั้นๆ ตามมาได้ แสดงว่าเป็นจำนวนรวมทั้งหมดไม่

แบ่งแยก เช่น ปลาทั้งตัว ผักทั้งต้น

คำคุณศัพท์ประเภทนี้อยู่หน้านามก็ได้ แต่นามนั้นมีลักษณะคล้าย
ลักษณนาม เช่น

อยู่มากคนด้วยกัน (ควรเป็น คนหลายคนอยู่ด้วยกัน ถ้าใช้เช่นนี้
เห็นได้ชัดว่า คน หลัง มาก เป็นลักษณนาม)

น้อยคนนักที่จะทำเป็น (ควรเป็น มีคนน้อยคนนัก คน หลัง น้อย
มีลักษณะเป็นลักษณนามเช่นเดียวกัน)

คำ มากหมอมากความ มากหน้าหลายตา ก็ทำนองเดียวกัน

๔) คำคุณศัพท์บอกจำนวนแบ่งแยก (วิภาคคุณศัพท์) ได้แก่ ต่าง
ต่างๆ ละ ทุก บ้าง บาง เช่น ต่างจิตต่างใจ ต่างคนต่างไป
สีต่างๆ ของหลายอย่างต่างๆ ชนิด ชื่อของทุกวัน วันละอย่าง
ชายกึ่งยั้งปลาบั้ง ดอกบั้งใบบั้งร่วงอยู่เต็มสนาม

คำ ต่าง หรือ ต่างๆ ขยายนามให้เห็นว่า นามนั้นมีหลายอย่าง
และแยกได้เป็นอย่างไร ไป คำ ต่าง ใช้ไว้หน้าคำนามและลักษณ
นาม เช่น สีต่างๆ ของชนิดต่างๆ ที่ไว้หน้าลักษณนามก็มี เช่น ของ
หลายอย่างต่างๆ ชนิด

บั้ง มีลักษณะคล้ายสรรพนาม ถ้าที่ใดไม่มีคำนามหรือ
สรรพนามถือว่า บั้ง เป็นสรรพนามแทนนาม แต่ถ้ามีนามหรือ
สรรพนาม บั้งขยายนามหรือสรรพนามนั้น บั้ง ก็ต้องเป็นคำคุณศัพท์
ใช้ไว้หลังคำนามหรือสรรพนาม

บั้ง ที่เป็นคุณศัพท์ขยายนามแสดงว่านามนั้นมีมากกว่าอย่างหนึ่ง
หรือบางทีหลายอย่าง แต่ละอย่างกล่าวเพียงบางส่วน ดังคำ กึ่งบั้ง
ปลาบั้ง ข้างต้น หมายถึง กึ่งบางส่วน ปลาบางส่วน ไม่ใช่กึ่งทั้ง
หมดหรือปลาทั้งหมด

บาง มีความหมายคล้าย บั้ง คือกล่าวถึงนามหรือสรรพนามที่
ขยายแต่เพียงบางส่วน ไม่ได้กล่าวทั้งหมด แต่ใช้ไว้หน้านามหรือลักษ
ณนาม เช่น

บางคน (พูดให้เต็มควรเป็นคนบางคน คน คำท้ายเป็นลักษ
ณนาม) ไม่ได้หมายความว่า ทุกคน หรือคนทั้งหมด

บางวัน ไม่ได้หมายความว่า ทุกวัน หรือตลอดไป (คำนี้ไม่ใช่ วัน
บางวัน)

บางที บางครั้ง บางเวลา บางโอกาส ก็หมายทำนองเดียวกัน คือ เป็นครั้งเป็นคราว ไม่ใช่ทุกครั้งไป

บางที บางแห่ง หมายถึงเป็นที่ๆ เป็นแห่งๆ ไป ไม่ใช่ทุกที่ทุกแห่ง คำอื่นๆ ที่มี *บาง* อยู่ข้างหน้า สิ่งเกิดได้ว่าเป็นลักษณนามเสียเป็นส่วนมาก หากจะเป็นคำนามก็เป็นคำนามที่ใช้เป็นลักษณนามเพราะไม่มีลักษณนามใช้สำหรับสิ่งนั้นโดยเฉพาะ ดังนี้

หนุ่มสาวบางคน สัตว์บางตัว สิ่งของบางอย่าง

บ้านบางบ้าน เมืองบางเมือง จังหวัดบางจังหวัด ประเทศบางประเทศ

ทุก ใช้ไว้หน้านามเพื่อขยายนามนั้น บอกจำนวนที่เป็นสองหรือมากกว่านั้น แยกกันไปที่ละจำนวน เป็นจำนวนที่กำหนดแน่ไม่มีวันอาจแยกเป็นที่ละหนึ่ง เช่น *ทุกวัน* หรือที่ละสอง เช่น *ทุกสองวัน* หรือจำนวนอื่นก็ได้ แต่ไม่สู้เป็นที่นิยมใช้กัน ถ้าเป็นที่ละสอง คำ *ทุกสองวัน* มักใช้วันเว้นวัน ถ้าเป็นที่ละร้อยที่ละพัน เช่น *ทุกร้อย* จะมีของเสียอยู่ชั้นหนึ่ง ก็มักใช้ว่า *แต่ละร้อย* จะมีของเสียอยู่ชั้นหนึ่ง หรือ *ร้อยละชั้น* จะมีของเสียอยู่ชั้นหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีทางเลี่ยงไปใช้คำอื่นได้ก็ต้องใช้ดังที่ใช้ว่า *กินยาทุก ๓ ชม.*

ละ ใช้ไว้หลังนามที่ขยาย เพื่อบอกจำนวนแยกๆ กัน เช่นเดียวกับ *ทุก* แต่ต้องแยกเป็นจำนวนหนึ่งเสมอ เช่น *วันละ คนละ* มีความหมายเท่ากับ *วันหนึ่ง คนหนึ่ง* แต่ต้องมีคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับ หรือบอกประมาณตามมาข้างท้าย พร้อมทั้งลักษณนามด้วยเป็น *วันละห้าบาท คนละสามบาท* แต่ถ้าไม่มีคำบอกจำนวนนับ มีแต่ลักษณนาม เช่น *วันละบาท ตำแหน่งละคน* เช่นนี้ ทำให้ดูเหมือนว่า *ละ* อยู่หน้าลักษณนามก็ได้ ที่จริงถ้าพูดให้เต็ม ควรเป็น *วันละบาทหนึ่ง หรือวันหนึ่งบาทหนึ่ง ตำแหน่งละคนหนึ่ง หรือตำแหน่งหนึ่งคนหนึ่ง* จึงเป็นอันว่า ถ้าเป็นจำนวนหนึ่งแล้ว ไม่ต้องใช้คำหนึ่ง ก็ได้ ไม่ว่าจะไว้หน้าหรือหลังลักษณนาม ปัจจุบันมีใช้ *ต่อ* ในความคล้าย *ละ* เช่น *วันละ ๕ บาทต่อคน* คือ คนหนึ่งได้วันละ ๕ บาท ต่อคน คือเท่ากับ *คนหนึ่ง หรือ คนละ*

คนละ มีคนคิดว่าควรจะใช้จำเพาะคน เช่น มีลูกคนละคน กินข้าวคนละชาม ไม่ควรใช้กับสัตว์ หรือสิ่งของ แต่ที่จริง *คนละ* เป็นคำที่มีความหมายใหม่ หมายความว่าถึง ที่แยกต่างหากจากกัน ไม่จำกัดว่าอะไรคน สัตว์ หรือ สิ่งของ เช่น เสือดำกับเสือดำออกแดงเป็น *คนละตัวกัน* หมายถึง *สัตว์คนละประเภทกับแมว*

แต่ละ ใช้ไว้หน้านามหรือลักษณนาม มีความหมายคล้าย ๆ กัน คือ ต้องขยายนามที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่ง แต่แยกกล่าวทีละหนึ่ง เช่น บ้านแต่ละหลัง หมายถึงบ้านหลังหนึ่งๆ ในจำนวนหลายหลัง

๕) คำคุณศัพท์ขยายนามที่ชี้เฉพาะ (นิยมคุณศัพท์) ได้แก่ นี้ นั้น โน้น นี่ นั่น โน้น คำดังกล่าวนี้ใช้เป็นสรรพนาม (นิยมสรรพนาม) ก็ได้ ดังกล่าวแล้ว จะรู้ได้ว่า คำใดเป็นคุณศัพท์ คำนั้นต้องมาหลังนาม แต่ถ้าไม่มีนามมาด้วย คำนั้นเป็นคำสรรพนาม

คำ นี้ นั้น โน้น กับ นี้ นั้น โน้น แม้ว่าจะใช้ชี้เฉพาะถึงสิ่งที่อยู่ไกลตัว ไกลตัว หรือไกลตัวออกไปมากเช่นเดียวกัน แต่ก็แทนกันไม่ได้ทุกที่ไป คำ ที่นี้ ที่นั้น ที่โน้น ไม่ค่อยใช้เท่า ที่นี้ ที่นั้น ที่โน้น แต่คนนี้ คนนั้น คนโน้น ก็ไม่ใช่ ใช้แต่ คนนี้ คนนั้น คนโน้น แม้คำอื่นๆ ก็ใช้ นี้ นั้น โน้น มากกว่า เช่น วันนี้ วันนั้น ไม่ใช้ วันนี้ วันนั้น ที่ใช้ นี้ นั้น โน้น เห็นจะมีแต่ ที่นี้ ที่นั้น ที่โน้น

คำ นี้ นั้น โน้น อาจใช้ขยายนามที่ไม่รู้แน่เพราะไม่มีกำหนดไว้ ถ้าหมายถึงคนก็ไม่รู้ว่าใคร ชื่ออะไร ถ้าเป็นของ ก็ไม่รู้ว่า เป็นของชนิดไหน เช่น

ของนี้ (ไกลตัว) หรือ ของนั้น (ไกลตัว) ดินะ (ไม่ค่อยใช้) นี้ นั้น
คนนั้นมองดูเราใหญ่ คนนี้เลยมองบ้าง (ไม่ค่อยใช้) นี้ นั้น

บางที่ นี้ นั้น ช่วยเติมเข้ามาในช่วงจังหวะที่เว้นระหว่างประธานกับกริยา เป็นการเน้นประธาน เช่น เด็กนี้ชี้เก็ยจเหลือหลาย เด็กนั้นชี้เก็ยจเหลือหลาย นี้ นั้น ไม่ได้หมายถึงเด็กคนใดคนเดียว อาจหมายถึง จำพวกเด็ก ถ้าจะกล่าวเฉพาะลงไปว่า คนไหน คนนี้ หรือ คนนั้น ต้องใช้ลักษณนามด้วย เช่น เด็กคนนี้ เด็กคนนั้น

เฉพาะ คำนี้น่าจะถือเป็นคุณศัพท์บอกความที่เฉพาะได้ จึงกล่าวไว้ ณ ที่นี้ เพราะความหมายของคำ เฉพาะ ก็บอกอยู่ว่าจะจงจำกัดเท่านั้นเท่านั้น อาจใช้เป็นวิเศษณ์ขยายกริยาได้ แล้วแต่ความเช่น ชนมนี้เฉพาะเธอ ของเฉพาะเธอ รถเฉพาะนักเรียน--คุณศัพท์ แก้อ้อจัดไว้เฉพาะ เงินมีเฉพาะสำหรับชื่อของ--กริยาวิเศษณ์ แต่กล่าวว่า เฉพาะ ที่มีนามตามมาข้างท้าย เป็นบุรพบท ก็มี นอกจากคำดังกล่าวยังมีคำ จริง แท้ เทียว ที่เดียว ดอก ทรอก แผละ เอง

๖) คำคุณศัพท์ที่เป็นคำถาม (ปฏิเสธาคคุณศัพท์) ได้แก่ ไต อะไร ไท ไน ไร สีคำทั้งหมดนี้ใช้เป็นสรรพนาม (ปฏิเสธาสรรพนาม) ก็ได้ ดัง

กล่าวแล้ว แต่ถ้าเป็นสรรพนามจะไม่มีนามมาข้างหน้า ถ้าเป็นคุณศัพท์
จึงจะมี เช่น

ตัวอะไรสีแดงๆ ลูกใครตัดผมสั้น เธอชอบคนไหน

ใด ไม่ค่อยได้ใช้ชยานามทั่วๆ ไป นอกจากคำที่มีความหมาย
ว่า เช่น อย่าง ดังใช้ว่า เช่นใด อย่างใด ชนิดใด ประเภทใด ประ
การใด มีความหมายอย่างเดียวกับ ไหน อย่างใด-อย่างไหน
ชนิดใด-ชนิดไหน ประเภทใด-ประเภทไหน ประการใด-ประการ
ไหน ใช้ในลักษณะเลือกเอา

คำอย่างใด มีความหมายอย่างเดียวกับ อย่างไร ใช้แทนกันได้
แต่ไม่ได้หมายความว่า ชนิดไหน หมายความว่า วิธีไหน วิธีอะไร ใช้
เป็นกริยาวิเศษณ์ ฉะนั้น อย่างใด จึงมีความหมาย ๒ อย่าง ทำหน้าที่
เป็นคุณศัพท์ก็ได้ เป็นกริยาวิเศษณ์ก็ได้ ดังนี้

ทำอย่างใด จึงจะถูก จงเลือกตอบมา ๒ ประการ (คือ อย่าง
ไหน จึงจะถูก ใด ชยาย อย่าง จึง เป็นคุณศัพท์)

ทำอย่างใด จึงจะถูก จงบอกวิธีทำมา ๒ วิธี (คืออย่างไรจึง
จะถูก อย่างใดเป็นคำเดียวกันใช้เป็นกริยาวิเศษณ์)

คำ ประการใด ก็เช่นเดียวกัน อาจหมายความว่าประการไหน
ก็ได้ หรือ ประการไร ก็ได้ เช่น

เธอว่าควรทำประการใดดี (คือ ทำประการไหน อย่างไหนดี
ใด ชยาย ประการ จึงเป็นคุณศัพท์)

เราจะทำประการใดดี (คำ ทำประการไร หรือ อย่างไรดี
ประการไรเป็นคำเดียวกัน ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์)

คำ เท่าใด ก็อาจหมายถึงว่า เท่าไหน คือ แค่ไหน เป็น
คุณศัพท์ส่วน เท่าไร หมายถึง ก็มาน้อย เป็นกริยาวิเศษณ์ เช่น

เธอจะซื้อเท่าใด (คือเท่าไหน แค่ไหน ใด ชยาย เท่า เป็น
คุณศัพท์)

เธอจะซื้อเท่าไร (คือเท่าไร ก็มาน้อย เป็นกริยาวิเศษณ์)

อะไร ใช้ชยานามที่ไม่ระบุชื่อชนิด เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น
ชื่ออะไร สัมอะไร ถ้าใช้กับคนย่อมหมายถึง ตำแหน่ง หน้าที่ ฐานะ
ไม่ใช่ตัวบุคคล เช่น เป็นนักเรียนอะไร นักเรียนมัธยม หรือนัก
เรียนอาชีวะ หรือ พ่อเขาเป็นทหารอะไร เป็นทหารบก ทหารเรือ
หรือ ทหารอากาศ

ไทร เป็นคำเดียวกับ อะไรวรรณ ใช้หน้านามขยายนามได้อย่าง
อะไรวรรณ มีความหมายอย่างเดียวกับ ใด ใช้แทนกันได้ด้วย เช่น สิ่งไทร-
สิ่งใด อย่างไทร-อย่างใด เหตุไทร-เหตุใด เท้าไทร-เท้าใด ดังกล่าว
แล้วในคำ ใด

ก็ ใช้ขยายนามโดยเฉพาะลักษณะนาม มีความหมายเท่ากับ เท้า
ไทร สำหรับสิ่งที่นับได้ เช่น กี่ตัว กี่กิโล กี่ไมล์

๓) คำคุณศัพท์บอกความไม่ชี้เฉพาะเจาะจง (อนิยมคุณศัพท์)
ได้แก่ คำ ใด ไหน อะไรวรรณ เป็นคำเดียวกับคำคุณศัพท์บอกคำถาม และ
สรรพนาม (อนิยมสรรพนาม) ที่กล่าวแล้ว การจะรู้ได้ว่าคำนั้นมีความ
หมายเป็นคำถามหรือไม่ ต้องอาศัยดูที่ความ

ใด กับ ไหน มีความหมายคล้ายกัน บางที่ใช้แทนกันได้ เช่น ที่
ใด-ที่ไหน คนใด-คนไหน วิธีใด-วิธีไหน ใช้เวลาไม่กำหนดสถานที่
บุคคล หรือ วิธีการ ลงไปแน่ สุดแต่เป็นที่หนึ่ง คนหนึ่ง วิธีหนึ่ง ก็
แล้วกัน ฉะนั้นจึงมักใช้คู่กับ หนึ่งใน หรือ เดียว หรือ นั้น

อย่างไรอย่างหนึ่ง อย่างไรอย่างเดียว อย่างไรอย่างนั้น
ที่ใดที่หนึ่ง ที่ใดที่เดียว ที่ใดที่นั้น

ถ้ามากับ ไหน มักใช้ นั้น เช่น อย่างไรอย่างนั้น ที่ไหน
ที่นั้น ใช้กับ นั้น ก็มี เช่น ที่ไหน ที่นั้น

คำ ใด หนึ่งใน ใช้ในการเลือก ถ้าไม่อย่างหนึ่ง ก็ต้องเป็นอีก
อย่างหนึ่ง ส่วน ใด นั้น ใช้ในการย้ำ ถ้าตกลงใจอย่างหนึ่งแล้ว ต้อง
ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

อะไรวรรณ ใช้ขยายนามไม่ชี้เฉพาะเจาะจง กว้างขวางกว่าคำอื่นๆ
เพราะ ใด กับ ไหน ยังเป็นการเลือกในบรรดาที่มีอยู่ ส่วน อะไรวรรณ
ไม่ได้มีการจำกัดการเลือกเลย สุดแต่ให้ตรงกับความรู้สึกพอ
ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น

กับข้าวอะไรก็ได้ กินได้ก็แล้วกัน

ชอบสีอะไร เลือกไปได้เลย

หนังสืออะไรดีมีประโยชน์ ควรอ่านทั้งนั้น

บางที่ใช้เป็นเชิงปรารภ หรืออุทาน เช่น ต้นไม้อะไรออกดอก
สวยเหลือเกิน เด็กอะไรซนอย่างนี้ คนอะไรแสนซนก็เลย นำสิ่งเกิดว่า
ถ้าใช้ อะไรวรรณ กับ คน มักใช้ในเชิงไม่ถูกใจ ฐานเป็นคนที่ไม่ดีจะ
พรรณนาได้ถูก

๒. คำวิเศษณ์ขยายกริยาหรือกริยาวิเศษณ์ นอกจากกริยาแล้วคำประเภทนี้ก็ยังสามารถขยายคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์เองได้อีกด้วย
กริยาวิเศษณ์กับคุณศัพท์มีเป็นอันมากที่ใช้คำคำเดียวกัน ถ้าไม่สังเกตตำแหน่งในประโยค ย่อมบอกได้ยากว่า คำใดเป็นกริยาวิเศษณ์ คำใดเป็นคุณศัพท์ แต่บางทีดูตำแหน่งแล้วก็ยังไม่บอกไม่ได้ ต้องอาศัยดูความ

คำที่ใช้เป็นกริยาวิเศษณ์ได้ ได้แก่

๑. คำदेशว ได้แก่ ดี ชั่ว เร็ว ช้า
๒. คำประสม ได้แก่ นีบก้าว เช่น เดิน*นีบก้าว* สามชুম เช่น *ย่างสามชুম* สับเงา เช่น *นั่งสับเงา* (นั่งสับหงก)
๓. คำซ้อน ได้แก่ จีบปล้น อ่อนโยน โขยกเขยอก
๔. คำซ้ำ ได้แก่ ส่งๆ เล่นๆ ในๆ ผิดๆ ถูกๆ
๕. บุรพบท ได้แก่ นอก ใน ใ้ว่า เข้า*นอกออกใน* กลาง เช่น *นอนกลาง* ริม เช่น *นั่งริม*
๖. วลี ได้แก่ อย่างรวดเร็ว โดยเร็ว โดยดี อย่างกะทันหัน

ชนิดของกริยาวิเศษณ์

- ๑) คำกริยาวิเศษณ์บอกอาการและภาวะ ใช้หลังคำที่ตนขยาย
ที่บอกอาการ ได้แก่ เร็ว ช้า กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ย่องแย่ง ซักซ้า ซึมเซื่องมูมมาม
ที่บอกภาวะ ได้แก่ แนนอน สะตวก ง่ายตาย ง่วงงุน เต็ดขาด
- ๒) คำกริยาวิเศษณ์บอกเวลา ได้แก่ เข้า สาย คำ ดึก ก่อน หลัง ประเดี๋ยว เพิ่ง ยัง วัน (มา*วัน* คือ มายังไม่ทันคำ)
- ๓) คำกริยาวิเศษณ์บอกสถานที่ ได้แก่ ใกล้ ไกล ห่าง ชิด กลาง นอก ใน ใต้ ล่าง บน เข้า ออก (เช่นว่า ใช้*วิ่งเข้าวิ่งออก*)
คำ *เข้า* กับ *ออก* นอกจากจะบอกสถานที่แล้ว ยังใช้ในความอื่นได้อีกด้วย คือ
เข้า ใช้ในความ เร่ง (เสียงสั้นกว่า *เข้า* ที่หมายว่า เคลื่อนเข้าข้างใน) เช่น *วิ่งเข้า* *กินเข้า* *เร็วเข้า*
ออก ใช้ในความเน้น (เสียงสั้นกว่า *ออก* ที่หมายว่า เคลื่อน

ไปข้างนอก หรือพื้นที่ปกปิด) เช่น ดี^{ออก} (ดีมาก) ถูก^{ออก} (ถูกมาก)
บางที ออก มาหน้าคำกริยา แสดงว่า เริ่มจะมีความรู้สึก
เช่นนั้นเช่น ออกหัว ออกโกรธ (เสียงยาวตามปกติ)

ถ้า ออก มาหลังคำกริยา อาจหมายความว่า เป็นผลของกริยาที่
สำเร็จไปได้ เช่น ยิ้ม^{ออก} (ยิ้ม^{ไม่ออก}) คิด^{ออก} (คิด^{ไม่ออก}) นึก
ออก (นึก^{ไม่ออก})

๔) คำกริยาวิเศษณ์บอกประมาณ ได้แก่ มาก น้อย นิดหน่อย
มากมาย เหลือเกิน พอ ครบ ขาด หมด ล้น แทบ เกือบ จวน เสมอ
บ่อย

เสมอ กับ บ่อย จะถือว่า ขยายบอกเวลาหลายครั้ง หรือถือว่า
บอกประมาณหลายครั้ง ก็น่าจะได้ทั้ง ๒ ประการ

คำข้างต้นใช้เป็นคุณศัพท์ได้แทบทุกคำ เช่น

ของ^{มาก} (คุณศัพท์) กิน^{มาก} เร็ว^{มาก} ดี^{มาก} (กริยาวิเศษณ์)

คน^{พอ} คน^{เกิน} (คุณศัพท์) กิน^{พอ} ทำ^{เกิน} (กริยาวิเศษณ์)

๕) คำกริยาวิเศษณ์บอกความแบ่งแยก ได้แก่ บ้าง ด้วย พलग
กัน ต่าง ต่างๆ ต่างหาก

พलग ขยายกริยาแสดงว่าทำกริยา ๒ อย่างไปพร้อมกัน เช่น
กิน^{พलग}พูด^{พलग} มีความหมายคล้าย ไป ที่ใช้ว่า กิน^{ไป}พูด^{ไป} แต่คำ
^{ไป} แสดงว่าทำกริยา ๒ กริยา ที่อาจจะไม่พร้อมกัน เช่น กิน^{ไป}บ้าง
พอหมดปากก็พูด พูดจบก็กินใหม่ เช่นเดียวกับ ร้อง^{ไป}/รำ^{ไป} คือร้องไป
บ้างหยุดร้องก็รำ รำเสร็จก็ร้อง แต่ถ้า ร้อง^{พलग}รำ^{พलग} ต้องหมาย
ว่า ขณะที่รำก็ร้องไปด้วย ความคล้ายกับ ร้อง^{ด้วย}รำ^{ด้วย} ต่างแต่คำ
^{พलग} ช่วยให้เห็นว่า มีการเคลื่อนไหวในขณะนั้นด้วย

๖) คำกริยาวิเศษณ์บอกความชี้เฉพาะ ได้แก่ จริง แท้ เทียว
แน่ เทียว ที่เดียว ดอก ทรอก แน่ เฉพาะ

เทียว กับ ที่^{เดียว} อาจเป็นคำคำเดียวกัน คำ ที่^{เดียว}
กลมกลืนเสียงเป็น^{เทียว} (ออกเสียงว่า ^{เทียว} ก็มี) คำทั้งสองนี้ใช้
แทนกันได้ในความเน้นเช่น

จะไปอยู่แล้วที่^{เดียว} กับ จะไปอยู่แล้ว^{เทียว}

คำทั้งสองนี้อาจใช้ เป็นคุณศัพท์ ถ้าหากเน้นที่คำนามหรือคำที่ทำ
หน้าที่ได้อย่างนาม เช่น เธอ^{ที่เดียว} หรือ เธอ^{เทียว} เป็นคนแน่

๗) คำกริยาวิเศษณ์บอกความไม่ชี้เฉพาะ ได้แก่ อย่างไม่
อย่างใด เหตุไร เหตุใด เช่นไร เช่นใด กระจไร ทำไม เมื่อไร

เมื่อใด เท่าไร เท่าใด อะไร ไหน เช่น

ใจคอช่างกระไรเลย ทำกระไรได้ (กระไร คือ อย่างไร
อะไร)

เธอทำอย่างไรได้ก็ตามใจ

ใครจะไปทำไหมเธอ (ทำไหม คือ ทำอะไร)

อยากไปไหนก็ไป

ใครว่าอย่างไรก็ช่าง

ถึงจะแพงสักเท่าไร ฉันก็จะซื้อ

มาเมื่อไรก็ได้ ฉันพร้อมเสมอ

เงินเท่านี้จะไปทำอะไรได้

อะไรได้ (หรือ ที่ไหนได้) เท่านี้ก็นับว่ามาแล้วนะ

คำ อย่างไร กับ อย่างใด อาจใช้แทนกันได้ เพราะมีความ
หมายอย่างเดียวกัน แต่ก็ไม่เสมอไป ในวลีว่า อย่างไรก็ดี อย่างไรก็
ตาม ไม่ใช่ อย่างใด และที่ใช้ อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างใด
อย่างนั้น ก็ใช้ อย่างไร ไม่ได้ เพราะ อย่างใด ในที่นี้มี
ความหมายเท่ากับ อย่างไหน (อย่างไร อย่างนั้น อย่างนี้ เวลาพูด
เสียงเป็น ยังไง ยังงั้น ยังงี้ เสียง ร ถูกกลมกลืนหายไป กลายเป็น
ง ส่วน เมื่อไร เท่าไร เสียงสูงต่ำเปลี่ยนเป็น เมื่อไหร่ เท่าไหร่)

ไหน กับ ใด ใช้แทนกันได้แต่ไม่เสมอไป เช่น ใดๆ กับ ไหนๆ
ใดๆ หมายถึง ไม่ว่าจะอะไร เช่น ใดๆ ในโลกล้วน อนิจจัง ไหนๆ
หมายถึง ถึงอย่างไรก็ตาม เช่น ไหนๆ ก็เสียรู้เขาไปแล้ว ไหน ที่
คล้ายอกทานขึ้นต้นประโยค เช่น ไหน ว่าไงนะ ใช้ ใด แทนไม่ได้

๘) คำกริยาวิเศษณ์บอกคำถาม ได้แก่ ทำไม เมื่อไร เท่าไร
อย่างไร แค่ไหน ไหน กระไร อะไร เหตุไร เหตุใด หรือ หรือไม่
ไหม หรือเปล่า

ถามเหตุผล ทำไม เหตุใด เหตุไร

ถามเวลา เมื่อไร เวลาใด วันไหน เดือนไหน

ถามประมาณ เท่าไร แค่ไหน

ถามเรื่องราว อะไร กระไร

ถามวิธี อย่างใด อย่างไร เช่นไร

ถามตอบรับตอบปฏิเสธ หรือ หรือไม่ หรือเปล่า ไหม

กระไร กับ อะไร ใช้แทนกันได้ แต่ กระไร ใช้แทน อย่างไร
ได้ด้วย ใช้ได้ทั้งเป็นคำถามและไม่ใช้คำถาม ที่เป็นคำถาม เช่น

เธอว่ากระไรนะ (อะไร)

คำ หรือ หรือไม่ ไหม ได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องลักษณะของประโยค

๔) คำกริยาวิเศษณ์บอกความรับและปฏิเสธ ได้แก่ ใช่ ใช่แล้ว ใช่สิ จะ ค่ะ ครับ เจ้าค่ะ ขอรับ เพคะ ไม่ อย่า

ที่บอกความปฏิเสธ ใช่เป็น ๔ แบบด้วยกันคือ

๑) ใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกปฏิเสธ คือ ไม่ เช่น ไม่ไป ไม่ทำ ใช้ไว้หน้ากริยา ส่วนที่ใช้ อย่า ถือเป็นบอกความห้าม นับเป็นพวกปฏิเสธด้วย

๒) ใช้คำตรงข้าม เช่น จน ตรงข้ามกับ มี อ้วน ตรงข้ามกับ ผอม แต่ถ้าหากคำตรงข้ามไม่ได้ ต้องใช้ไม่ช่วย

คำ บางคำ มีใช้แต่ที่เป็นปฏิเสธ ถ้าไม่ใช้ปฏิเสธต้องใช้คำอื่น
ไม่นำพา นำพา ไม่ใช่

ไม่เป็นการ เป็นการ ไม่ใช่ แต่ เป็นการดี ใช้ได้

ไม่ใช่คนอื่นคนไกล เป็นคนอื่นคนไกล ไม่มีใช้ แต่ถ้าพูดว่า เขา เป็นคนอื่นคนไกลที่ไหนแล้ว ประโยคนี้ใช้ได้

ไม่เป็นไร เป็นไร มีใช้คนละความกัน เช่น จะเป็นไรมี จะเป็นไรไป

ไม่รู้ไม่ใช่ ไม่มีคำ รู้ ใช้

บางคำ คำปฏิเสธ กับไม่ปฏิเสธ ความจะต่างกันมาก เช่น

ไม่ค่อยจะ ใช้ในความว่า เป็นไปไม่สม่ำเสมอตามควร เช่น
เขาไม่ค่อยจะมา ทั้งๆ ที่ตามปกติควรจะมาให้มากกว่านั้น ส่วน ค่อยจะ ไม่มีที่ใช้ มีแต่ ค่อย มีความหมายว่า ผิดเพี้ยนเวลา เช่น วันนี้จะกลับไปก่อน วันหลังถึงค่อยมา

คำ ไม่ ที่ใช้ในประโยคปฏิเสธ อาจมากับคำอื่นได้อีก คือ

ไม่มี เช่น เขาไม่มีรู้หรือ เรื่องอย่างนี้

ไม่มีวัน เช่น เขาไม่มีวันรู้หรือ (เน้นยิ่งขึ้น)

ไม่เห็น ไม่เห็นจะ เช่น ไม่เห็นเคยได้ยิน ไม่เห็นจะเคยได้ยิน

ไม่ได้ เช่น ไม่ได้กินเสียละ (ไม่มีโอกาสได้กินหรือได้กระทำ

การ)

ไม่ ตามธรรมดาอยู่หน้าคำกริยา เช่น ไม่กิน ไม่ไป แต่บางทีก็อยู่หลังคำกริยา ถ้ามี หว มาข้างหน้า เป็น หวกินไม่ หวไปไม่

ส่วนในประโยคคำถาม ชนิดให้เลือกเอา *ใช่* มาข้างหลัง หรือ เป็น *หรือไม่ใช่* เช่น *ใช่หรือไม่* *ทำหรือไม่* *ดีหรือไม่* (ดีหรือไม่ดี)

ใช่ อยู่กลางระหว่างคำกริยากับคำขยายก็มี เช่น *กินใช่ลง* *กลืนใช่เข้า* *คายใช่ออก* แม้เป็นคุณศัพท์กับคำขยาย ก็ใช้ได้ เช่น *สวยใช่สร้าง* *สวยใช่หยอก*

ไม่ได้ เป็นคำตอบปฏิเสธ เมื่อถามว่า *ได้ไหม* ตอบว่า *ได้หรือไม่ได้* หรือถามว่า *ไปได้ไหม* ตอบว่า *ไปไม่ได้* *ไม่ได้* ในที่นี้หมายความว่า ไม่สามารถทำได้ แต่ถ้าตอบว่า *ไม่ได้ไป* หมายความว่า ไม่มีโอกาสได้ไป *ไม่ได้* อยู่หน้า *ไป* เช่นนี้ ผู้ถามต้องถามว่า *ได้ไปหรือเปล่า*

อย่า ใช้บอกความห้าม ใช้ในวลีด้วย เช่น

อย่าเลย ไม่ต้องทำหรอก *อย่าเลย* ฉันไม่สนใจ

อย่าเพิ่งไป *อย่าเพิ่งทำ* (คอยก่อน)

๓) ใช้คำอื่นบอกปฏิเสธ ได้แก่ *ใช่* *ไว้* *ปราศจาก* เช่น *ใช่*ว่า จะทำ (ไม่ใช่ว่าจะทำ) *ไว้*ความหมาย (ไม่มีความหมาย) *ปราศจาก* คุณค่า (ไม่มีคุณค่า)

๔) ใช้คำบอกความไม่ชี้เฉพาะเจาะจงแสดงปฏิเสธ เช่น *ใคร* ที่ไหนจะมาช่วย (ไม่มีคนมาช่วย) *ไหน*ไหนจะช่วยได้ (ไม่มีใครจะช่วยได้) *อะไร*จะดีไปกว่านี้อีก (ไม่มีสิ่งดีไปกว่านี้อีกแล้ว)

ที่บอกความรีบ นอกจากมีคำแสดงความรู้สึก ค่ะ *ครับ* *จะ* แล้วก็ยังมี *ใช่* *ใช่ละ* *ใช่แล้ว* *ใช่ซี* ซึ่งคำแต่ละคำนี้ อาจแทนความหมายได้ทั้งประโยค ดังกล่าวแล้วข้างต้น

๕. คำบุรพบท

คำบุรพบทคือ คำที่นำหน้านามหรือคำที่ทำหน้าที่ได้อย่างนามเพื่อให้ความเนื่องกันและได้ความสมบูรณ์

ที่จริงคำบุรพบทในภาษาไทย ถือเป็นคำมีความสำคัญรองกว่าคำอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว เพราะเป็นเพียงคำช่วยเท่านั้น ถ้าไม่ใช้บุรพบทหรือไม่ใช้บุรพบทใช้ ก็คงไม่ถึงกับลำบาก เพราะคงต้องหาวิธีเขียนให้ได้ความใกล้เคียงกันจนได้ เช่น ถ้าไม่ใช้คำ *ด้วย* เช่น *เขียนด้วยมือ* ก็พูดเสียใหม่ว่า *ใช้มือเขียน* แต่บางทีถ้าใช้บุรพบทก็ช่วยให้ได้ความสมบูรณ์ขึ้น ทำให้ความไม่กำกวม เช่น *จะเอาไปทำบ้าน* อาจมีความหมายว่า *เอาไปสร้างบ้าน* หรือ *เอาไปทำที่บ้าน* ก็ได้ ถ้าต้องการให้